

Klima- og miljødepartementet

Veileder

Veileder til miljøinformasjonsloven

Utgitt av Klima- og miljødepartementet

Innhold

1	Innledning	4
2	Hvorfor en miljøinformasjonslov?.....	5
2.1	Hvorfor egne regler om retten til miljøinformasjon?.....	5
2.2	Bakgrunn og formål, Århus og EU-direktivet i EØS-avtalen	7
2.3	Forholdet mellom miljøinformasjonsloven og offentleglova.....	8
2.4	Oversikt over loven og hvordan et krav om innsyn behandles	10
3	Hva er miljøinformasjon?	12
3.1	Innledning	12
3.2	Begrepet «miljø».....	12
3.3	Faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet.....	13
3.4	Menneskers helse, sikkerhet og levevilkår	15
3.5	Forholdet til produktkontrollloven.....	15
3.6	Rett til informasjon i motsetning til rett til dokumentinnsyn	16
4	Hvem har rett til miljøinformasjon?	17
5	Hvem har plikt til å gi miljøinformasjon?	18
5.1	Offentlige organ eller virksomhet?.....	18
5.2	Definisjonen av «offentlige organ» – § 5.....	19
6	Kunnskapsplikt og aktiv informering	21
6.1	Forvaltningens kunnskaps- og informasjonsplikt – § 8.....	21
6.2	Offentlige og private virksomheters kunnskapsplikt – § 9	22
7	Rett til informasjon fra offentlige organer	23
7.1	Innledning	23
7.2	Hva kan det kreves informasjon om? – § 10	23
7.3	Hvordan skal et krav om informasjon se ut?	24

7.4	Unntak fra retten til miljøinformasjon §§ 11, 12 og 14.....	25
7.4.1	Oversikt.....	25
7.4.2	Kan informasjonen nektes utlevert etter offentleglova § 13-26?	27
7.4.3	Gjelder kravet informasjon som alltid skal utleveres?	27
7.4.4	Er det et reelt og saklig behov for å gjøre unntak? – Krav til interesseavveining	29
7.4.5	Utlevering av informasjonen der deler skal unntas	30
7.4.6	Særlig om utlevering av taushetsbelagte forretningshemmeligheter	30
7.5	Saksbehandlingsregler – § 13	34
7.5.1	Hvordan besvare et informasjonskrav?	34
7.5.2	Tidsfrister	35
7.5.3	Krav til avslag – rett til begrunnelse	36
7.6	Klagerett til overordnet organ – § 15	37
8	Rett til informasjon fra private og offentlige virksomheter	38
8.1	Innledning	38
8.2	Hva kan det kreves informasjon om? – § 16	38
8.2.1	Forhold ved virksomhet med «ikke ubetydelig påvirkning på miljøet»	39
8.2.2	Informasjon om forhold i utlandet.....	41
8.3	Hvordan skal et krav om informasjon se ut? – § 16	42
8.4	Unntak fra retten til informasjon § 17	42
8.4.1	Oversikt.....	42
8.4.2	Unntak fra offentlighet for å verne miljøet.....	43
8.4.3	Unntak for krav som er åpenbart urimelige.....	43
8.4.4	Unntak for forretningshemmeligheter	43
8.5	Saksbehandlingsregler	45
8.6	Klagerett til Klagenemnda for miljøinformasjon – § 19	45

1 Innledning

Vi trenger et stabilt klima og et trygt, sunt og mangfoldig miljø for å overleve. Samtidig påvirker vi klima og miljø gjennom måten vi lever på. Det har ført til de store og økende klima- og miljøutfordringene vi nå står overfor. Derfor trenger vi informasjon om hvordan det står til med klima og miljø, hvordan det utvikler seg og hvordan vi selv, myndigheter og virksomheter påvirker det. God og lett tilgjengelig miljøinformasjon kan hjelpe oss til å leve mer klima- og miljøvennlig for egen del og påvirke myndigheter og virksomheter til å ta best mulig vare på klima og miljø.

På *miljostatus.no* kan du finne mye informasjon om miljøet, hva som påvirker det og hvordan det utvikler seg over tid.

Du kan også be myndigheter og virksomheter om å få miljøinformasjon som du ikke finner der. *Miljøinformasjonsloven*¹ gir deg rett til å spørre og krav på å få svar. Miljøinformasjon er fakta og vurderinger om miljøet, alt vi mennesker gjør som kan påvirke det og vår helse og våre levevilkår som kan påvirkes av miljøet. Miljøinformasjon omfatter også klima, kulturminner og kulturmiljø.

Til tross for at vi har hatt loven siden 1. januar 2004 er den ikke godt nok kjent og brukt. Den har blitt omtalt som glemt av mediene. Flere miljøorganisasjoner har brukt den til å få ut informasjon og påvirke både næringsliv og forbrukere. Den brukes lite av forbrukere. Den har blitt omtalt som nyttig og viktig av journalister, miljøorganisasjoner og forbrukerorganer, som også mener den bør bli gjort bedre kjent og brukt.

Potensialet er derfor stort for å gjøre loven bedre kjent og brukt, til beste for miljøet og alle som lever av og i miljøet.

Denne veilederen skal bidra til å bøte på dette.

Den skal gjøre det lettere for forbrukere, journalister, organisasjoner og andre å få tak i miljøinformasjon. Den skal gjøre det lettere å forstå hva slags informasjon de har rett til å kreve fra myndigheter og virksomheter, og hvordan de skal gå frem for å få tak i informasjonen.

Den skal også gjøre det lettere for myndigheter og virksomheter å behandle krav om miljøinformasjon raskt og riktig og sørge for at de som ber om informasjon får det de har krav på så raskt og enkelt som mulig.

Vi oppfordrer derfor alle til å bruke veilederen og gjøre seg bedre kjent med og bruke den retten loven gir dem til å få informasjon om miljø, hva som påvirker det og hvordan vi kan bidra til et bedre miljø.

Vi oppfordrer derfor også myndigheter og virksomheter til å bruke veilederen og gjøre seg godt kjent med og oppfylle pliktene loven gir dem til å ha kunnskap og gi informasjon til dem som spør, med mindre vilkårene for å unnta informasjon er oppfylt.

Klima- og miljødepartementet, januar 2020

---

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-05-09-31?q=milj%C3%B8informasjonslov>.

2 Hvorfor en miljøinformasjonslov?

2.1 Hvorfor egne regler om retten til miljøinformasjon?

Kunnskap om klimakrisen og naturmangfoldkrisen har nådd folk flest og det er mange som begynner å ta valg i dagliglivet ut fra hensynet til klima og miljø. Folk kjøper kortreist mat og tenker på klimaeffekten av reiser de foretar.

Skoler, barnehager og frivillige foreninger begynte å samle inn plast på strendene etter at de så bilder av hvaler fulle av plast i aviser, på nett og tv. Det oppstår et krav i befolkningen om at næringsliv og myndigheter skal følge opp. Næringslivet begynner nå å erstatte plast med andre materialer. Kommunene innfører kildesortering av plast og regjeringen vurderer å forby engangsartikler i plast.

Dette bildet er av gåsenebbhvalen som ble funnet på Sotra utenfor Bergen med 30 ulike typer plast i magesekken. Bildet ble publisert i en artikkel i Bergens Tidende 19. april 2019 under overskriften: - «Plasthvalen» åpnet øynene på folk - Hva gjør vi når en hval strander i nabolaget med magen full av plast?» <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/wB1RG/plasthvalen-aapnet-oeynene-paa-folk>

Disse eksemplene viser hvordan tilgang på miljøinformasjon kan få folk til å handle og reise mer klima- og miljøvennlig og påvirke myndighetene og næringslivet til å gjøre mer for å beskytte klima og miljø. En grunnleggende forutsetning for å bedre miljøet er at man har kunnskap om miljøet og hvordan vi mennesker påvirker det gjennom måten vi lever på.

Kunnskap om miljø- og helseskadelige forhold setter oss i stand til å ta valg for å verne oss mot disse farene eller redusere risikoen for skade. Får man vite at en vannkilde er forurenset, kan man la være å drikke vannet eller koke det.

Med kunnskap om miljøet og hva som kan skade miljøet, kan befolkningen stille krav til myndighetene og næringslivet om å ta mer bærekraftige valg. Uten tilgang til informasjon om miljøet og om miljøkonsekvensene av planlagte tiltak vil ikke en miljøorganisasjon kunne drive sitt påvirkningsarbeid og en miljøjournalist skrive sine kritiske artikler.

Formålet med miljøinformasjonsloven er å sette folk flest i stand til:

- selv å verne miljøet
- å beskytte seg selv mot helse- og miljøskade
- å påvirke andre – både næringsliv og myndigheter – til å handle til beste for miljøet.

Dette går fram av miljøinformasjonsloven § 1.

§ 1. Lovens formål

Denne loven har til formål å sikre allmennheten tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til vern av miljøet, å verne seg selv mot helse- og miljøskade og å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål.

Hvem som helst kan kreve informasjon fra både myndighetene og offentlige og private virksomheter om miljøet og forhold som kan påvirke miljøet.

Offentleglova gir også hvem som helst rett til miljøinformasjon, men bare hvis den finnes i dokumenter i offentlig virksomhet. Miljøinformasjonsloven gir borgerne større rettigheter enn offentliglova, se nærmere om dette i *kapittel 2.3*.

Ingen andre lover gir folk rett til å kreve miljøinformasjon fra private virksomheter. Store virksomheter har plikt til å gi en oversikt over virksomhetens påvirkning på miljøet i årsberetningen. De kan ha plikt til å rapportere til myndighetene om miljøaspekter ved virksomheten. Dette dekker imidlertid ikke alle miljøpåvirkninger av en virksomhet.

Miljøinformasjonsloven gir hver og en rett til å kreve informasjon:

- fra møbelhandleren om terrassemøblene er laget av tropisk tømmer, om tømmeret er lovlig hugget og kommer fra skoger som er forvaltet på en bærekraftig måte.
- om hvilke utslipp som kommer fra et industrianlegg i nabolaget.
- fra de som driver en skytebane om miljøkonsekvensene av blykulene det skytes med.

Følgende overskrift 24. november 2019 på NRK.no illustrerer hvor viktig det er at allmennheten får informasjon om helseskadelig miljøutslipp for å kunne verne seg og sine: **Blybekkene, BÆRUM (NRK): Turfolk tenker det er greit å drikke fra bekkene. De aner ikke at vannet kommer fra ei myr hvor det ligger nesten en million kilo bly.** Artikkelen omhandler utslipp av bly fra skytebaner i Bærumsmarka som medfører at vannet i bekkene i området inneholder 40 ganger høyere nivå av bly enn hva som er tillatt for drikkevann. Lokalbefolkningen som ferdes i skogen var i varierende grad informert om farene. <https://www.nrk.no/ostlandssendingen/xl/vann-ved-skytebane-er-fullt-av-bly-1.14770189>

2.2 Bakgrunn og formål, Århus og EU-direktivet i EØS-avtalen

Grunnloven § 112

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterlekten.

Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd.

Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.

Alle menneskers rett til miljøinformasjon er slått fast som en menneskerettighet i Grunnloven § 112 andre ledd². Bestemmelsen gir enhver rett til informasjon om miljøet og om konsekvensene av menneskelig aktivitet som påvirker miljøet. Formålet med informasjonsretten er å sette borgerne i stand til å ta vare på den rett de har etter første ledd i paragrafen til et sunt, produktivt og mangfoldig miljø.

² <https://lovdata.no/lov/1814-05-17/§112>

Grunnlovsbestemmelsen følger opp Prinsipp 10 i Rio-erklæringen fra FN-konferansen om miljø og utvikling i 1992.³ Århuskonvensjonen om tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving på miljøområdet⁴ gir detaljerte regler om retten til miljøinformasjon fra det offentlige.

Retten til miljøinformasjon er også regulert i EU-direktiv 2003/4/EF⁵ om offentlig tilgang til miljøinformasjon, som er en del av EØS-avtalen.

Århuskonvensjonen og EU-direktivet er gjennomført i norsk rett gjennom miljøinformasjonsloven.

Miljøinformasjonslovens regler gir større rettigheter enn både Århus-konvensjonen og Direktiv 2003/4/EF. De internasjonale reglene gjelder kun rett til informasjon fra myndighetene, mens miljøinformasjonsloven også gjelder informasjon fra private virksomheter.

Retten til å kreve informasjon fra private er en nyvinning som få eller ingen andre land har.

Mer informasjon om bakgrunnen for loven, vurderingene som ble gjort da loven ble til og hvilke rettigheter og plikter loven gir kan du finne i rapporten fra utvalget som laget forslaget til lov (NOU 2001:2)⁶ og i lovforslaget som ble lagt fram for Stortinget (Ot.prp. nr. 116 (2001-2002))⁷

2.3 Forholdet mellom miljøinformasjonsloven og offentleglova

Offentleglova⁸ gir alle rett til å kreve innsyn i dokumenter som finnes i offentlig virksomhet. På mange punkt overlapper offentleglova og miljøinformasjonsloven hverandre. Miljøinformasjonsloven innskrenker ikke retten til opplysninger etter offentleglova eller annen lovgivning. Det står i § 3.

§ 3. Forholdet til annen lovgivning

(1) Denne loven innskrenker ikke retten til opplysninger etter offentleglova, forvaltningsloven eller annen lovgivning.

(2) Retten til miljøinformasjon gjelder med de begrensningene som følger av åndsverkloven.

(3) Loven gjelder ikke opplysninger i saker som behandles etter rettspleielovene.

På noen punkt gir offentleglova større rettigheter, mens miljøinformasjonsloven gir større rettigheter på andre punkt. Derfor må myndighetene vurdere begge lover når de får et krav om dokumentinnsyn eller miljøinformasjon. Det spiller ingen rolle hvilken lov informasjonssøkeren har vist til. Selv om den ene loven ikke gir rett til informasjon, kan den andre gjøre det.

³ https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf

⁴ <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1998-06-25-1>

⁵ <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-documents/solr/translated-legal-acts/norwegian/n32003L0004.pdf>.

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2001-2/id376644/>

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-116-2001-2002-/id170437/>

⁸ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

Miljøinformasjonsloven gir størst rettigheter på følgende punkt:

- Informasjon kan også kreves fra private virksomheter, ikke bare offentlige organer og virksomheter som det offentlige har dominerende påvirkning over som etter offentleglova. Les mer om dette i *kapittel 8*.
- «Offentlig organ» er definert videre i miljøinformasjonsloven § 5 og omfatter derfor flere offentlige organer og virksomheter enn offentleglova § 2. Les mer om dette i *kapittel 5.2*.
- Offentlige organer og offentlige og private virksomheter skal ha kunnskap om visse miljøforhold, jf. miljøinformasjonsloven §§ 8 og 9. Hvis de ikke har denne kunnskapen og derfor ikke kan gi den informasjonen noen spør om, må de skaffe den for å svare. Offentleglova gir derimot kun rett til innsyn i dokument som allerede finnes hos det offentlige, jf. offentleglova § 3. Les mer om dette i *kapittel 6*.
- Organer og virksomheter må tilrettelegge informasjonen de skal gi til den som spør, slik at vedkommende får informasjonen de trenger. Dette følger bl.a. av at retten er formulert som en rett til «informasjon», ikke rett til «dokument». Les mer om dette i *kapittel 3.6*.
- Retten til å gjøre unntak fra informasjonsretten er snevrere etter miljøinformasjonsloven:
  - De mulige grunnene for å gjøre unntaket er de samme, men hvis miljø- og samfunnsinteressene som taler for innsyn veier tyngre enn de interessene som taler for å nekte innsyn, skal informasjonen gis ut, jf. miljøinformasjonsloven § 11 andre ledd. Les mer om dette i *kapittel 7.4.4*.
  - Visse typer informasjon skal alltid gis ut. Dette gjelder for eksempel informasjon om helseskadelig forurensning eller forurensning som kan forårsake alvorlig skade på miljøet, jf. miljøinformasjonsloven § 12. Les mer om dette i *kapittel 7.4.3*.
  - Når bare deler av informasjonen det er bedt om kan unntas, kan innsyn i resten av informasjonen bare nektes hvis den gir et åpenbart misvisende bilde, jf. § 11 tredje ledd. Les mer om dette i *kapittel 7.4.5*.
- Begge lovene krever at kravet besvares raskt («snarest mulig» i miljøinformasjonsloven og «uten ugrunnet opphold» i offentleglova), men bare miljøinformasjonsloven setter en absolutt frist på 15 arbeidsdager for å svare. Hvis det er vanskelig å svare så raskt, for eksempel fordi det er bedt om mye informasjon eller det er vanskelig å samle sammen eller tilrettelegge informasjonen, skal den som spør få informasjonen før 2 måneder er gått, jf. § 13 tredje ledd. Les mer om dette i *kapittel 7.5.2*.
- Miljøinformasjonsloven har strengere krav til den skriftlige begrunnelsen for et avslag: I tillegg til å oppgi lovregelen som gir rett til unntak, slik offentleglova § 31 krever, skal også hovedgrunnene for avslaget stå i begrunnelsen, jf. miljøinformasjonsloven § 13 fjerde ledd. Les mer om dette i *kapittel 7.5.3*.

Offentleglova gir størst rettigheter på følgende punkt:

- Offentleglova gjelder dokumenter uansett hva slags type informasjon de inneholder.
- Offentleglova gir rett til innsyn i de dokumentene man ber om. Den åpner ikke for å gi ut informasjonen i dokumentene på en annen måte, slik miljøinformasjonsloven i noen grad gjør.
- Hvis den som får et innsynskrav ikke har svart etter fem dager, er det et avslag som det kan klages over etter offentleglova § 32. Etter miljøinformasjonsloven må det gå to måneder før det kan klages over manglende svar, jf. § 15 første ledd.
- For nærmere informasjon om rettighetene etter offentleglova, se Justis- og beredskapsdepartementets Rettleiar til offentleglova⁹.

⁹ https://www.regjeringen.no/contentassets/3a11886db3604e9d9a049e872564467d/rettleiar_offentleglova.pdf

2.4 Oversikt over loven og hvordan et krav om innsyn behandles

Miljøinformasjonsloven er inndelt i fire sett regler om miljøinformasjon:

Kapittel 2: Plikt til å ha kunnskap om miljøforhold og forvaltningsorganers plikt til aktivt å informere allmennheten

Kapittel 3: Retten til å kreve informasjon fra offentlige organ

Kapittel 4: Retten til å kreve informasjon fra privat virksomhet og offentlig virksomhet

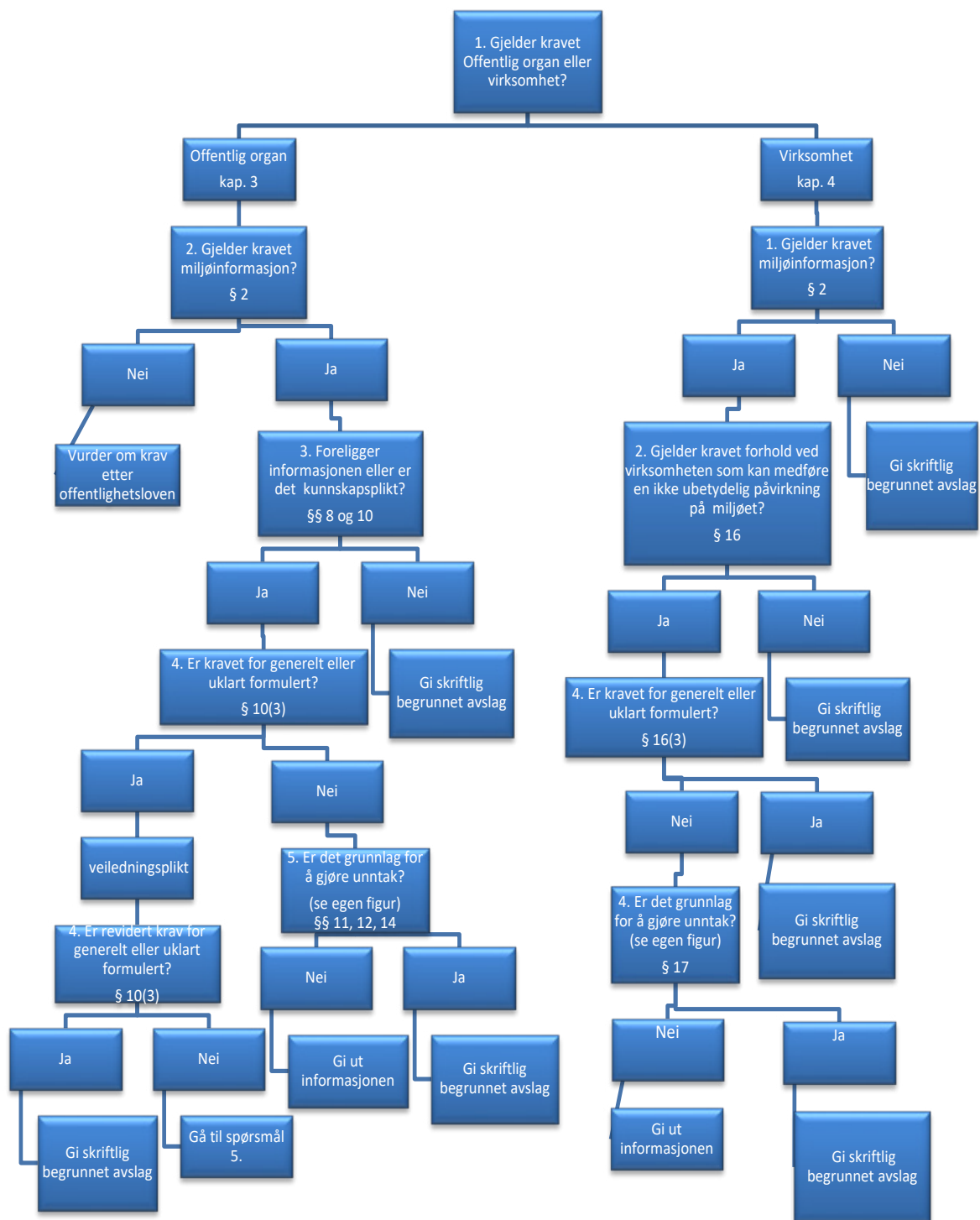
Kapittel 5: Retten til å delta i offentlige beslutningsprosesser

I tillegg inneholder kapittel 1 overordnede bestemmelser, som bl.a. forklarer hva begrepene «miljøinformasjon» og «offentlig organ» betyr.

Miljøinformasjonsloven kapittel 5 har en prinsippbestemmelse (§ 20) med grunnleggende krav til de mulighetene allmennheten skal ha til å gi sitt syn når myndighetene lager regelverk, planer og programmer. Utfyllende regler om høring og prosesser for å utrede konsekvenser finnes i Utredningsinstruksen og en rekke andre lovverk, som f.eks. forvaltningsloven og plan- og bygningsloven. Denne bestemmelsen omtales derfor ikke nærmere i denne veilederen.

Figur 1 gir en oversikt over de ulike stegene i behandlingen av et krav om miljøinformasjon fra offentlig organ etter miljøinformasjonsloven kap. 3 og fra offentlige og private virksomheter etter kap. 4.

Figur 2.1 Oversikt over de ulike stegene i behandlingen av krav om miljøinformasjon

3 Hva er miljøinformasjon?

3.1 Innledning

Miljøinformasjonsloven gjelder bare retten til «miljøinformasjon». Første steg i vurderingen av et krav om innsyn er derfor å finne ut om det gjelder «miljøinformasjon» slik dette begrepet er definert i § 2.

Begrepet «miljøinformasjon» skal tolkes vidt.

Miljøinformasjon omfatter fakta og vurderinger i form av analyser, beregninger og andre faglige og politiske vurderinger om

- miljøet, inkludert kulturminner og kulturmiljø,
- menneskelig aktivitet som påvirker eller kan påvirke miljøet,
- menneskers helse, sikkerhet og levevilkår i den grad de påvirkes eller kan bli påvirket av miljøet eller menneskelig aktivitet som nevnt over,

§ 2. Hva som forstås med miljøinformasjon

(1) Med miljøinformasjon menes faktiske opplysninger og vurderinger om

- a. miljøet,
- b. faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder
  - i. planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet,
  - ii. produkters egenskaper eller innhold,
  - iii. forhold ved drift av virksomhet, og
  - iv. administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger,
- c. menneskers helse, sikkerhet og levevilkår i den grad de påvirkes eller kan bli påvirket av tilstanden i miljøet eller faktorer som nevnt i bokstav b.

(2) Med miljøet forstås det ytre miljø inkludert kulturminner og kulturmiljø.

3.2 Begrepet «miljø»

Informasjon om miljø omfatter informasjon om alle de elementene som miljøet består av og hvordan de virker sammen:

- luft
- atmosfære
- jord
- vann
- landområder, landskap og naturområder
- biologisk mangfold inkludert genetisk mangfold og genetisk modifiserte organismer.
- kulturminner og kulturmiljø.

Informasjon om miljø omfatter også kulturminner og kulturmiljø. Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder steder som historiske hendelser, tro eller tradisjon er knyttet til, jf. kulturminneloven § 2 første ledd.¹⁰

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng, jf. kulturminneloven § 2 andre ledd.

Informasjon om miljø omfatter informasjon om hvordan det står til med miljøet i dag, hvorfor det står slik til og hvordan miljøet har utviklet seg frem til i dag og vil utvikle seg i tiden fremover.

Eksempler

- *Miljøundersøkelser gjort i perioden 1988 - 2016 (KMI 2017/1 Norsk institutt for naturforskning (NINA))*¹¹
- *Gjennomstrømming i turbiner, magasin-fylling og tilsigsdata i kraftproduksjonsvirksomhet i perioden 1990 - 2004 (KMI 2004/6 Troms Kraft Produksjon AS)*¹²

3.3 Faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet

Faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet er forskjellige former for menneskelig aktivitet.

- *Eksempler på planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet;*
  - arealbruk/fysiske inngrep i form av
  - bygging av hus, hytter, kontorer, fabrikker, vindmøller
  - vannkraftutbygging
  - veibygging
  - høsting av naturen, inkl. hogst, jakt og fiske
  - utsetting av genetisk modifiserte eller fremmede organismer
- *Eksempler på produkters egenskaper eller innhold;*
  - kosmetikk med mikroplast,
  - produkter med hormonhermende stoffer,
  - produkter som dreper bakterier,
  - om hageplanter er nye i Norge og kan spre seg og fortrenge planter som hører hjemme her,
  - hvor mye CO₂ biler slipper ut,
  - hvor fort produkter går i stykker, om de kan repareres eller gjenvinnes og/eller hvor mye emballasje de har og dermed hvor mye avfall de fører til,
  - hvor mye energi kjøleskap/ovner/pc/tv bruker.
- *Eksempler på forhold ved drift av virksomhet;*
  - forurensende utslipp til vann, luft eller jord,
  - støy,
  - avfall,
  - stråling,
  - energibruk

¹⁰ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>

¹¹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2017-1.pdf>

¹² <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2004-06-vedtak.pdf>

Eksempler

Miljøinformasjon:

- Total mengde av en miljøgift i produkter som importeres årlig til Norge (KMI 2017/7 Unilever Norge AS)¹³
- Gjennomstrømming i turbiner, magasinfylling og tilsigsdata i kraftproduksjonsvirksomhet (KMI 2004/6 Troms Kraft Produksjon AS)¹⁴
- Forbruk av tropisk trevirke i produksjon, leverandørinformasjon (KMI 2005/10 Windy boats AS)¹⁵
- Plassering av basestasjoner (KMI 2008/7 Telenor¹⁶, KMI 2009/4 NetCom)¹⁷
- Et skipsrederis beredskapsplaner ved skipsforlis; plan for tømning av olje og for berging av skip (KMI 2009/1 Kristian Gerhard Jebsen Skipsrederi AS)¹⁸
- Behandlingsmetode for lakselus (KMI 2013/7 Sinkaberg-Hansen AS)¹⁹

Ikke miljøinformasjon:

- Rene salgstall
- Antall båter solgt med tropisk trevirke pr. år (KMI 2005/10 Windy boats AS)²⁰
- Størrelsen på omsetning av legemiddel til bruk for avlusing i oppdrettsnæringen (KMI 2015/1 Chemco AS)²¹
- Innkjøpspris på tropisk trevirke (KMI 2007/05 Albert Bøe AS)²²,
- Forskjellen i bruttofortjeneste mellom kjøttvarer og snittet av andre matvarer KMI-2015-5/ KMI-2015-6/KMI-2015-7 REMA 1000 AS, Norgesgruppen ASA og Coop Norge Handel AS ²³
- Kostnader ved sortering av avfall (KMI 2007/6 Miljøservice AS)²⁴
- Årsaken til at tropisk trevirke brukes i produksjon av båter (KMI 2005/10 Windy boats AS)²⁵
- Utbyggeravtale mellom grunneier og en privat utbygger som utelukkende gjelder klargjøring av roller og økonomiske betingelser mellom partene (KMI 2018/10 Statskog SF)²⁶
- Økonomiske midler brukt på reklame og markedsføring (KMI 2018/13 Equinor ASA ²⁷)

- *Eksempler på administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger;*
  - Fakta, analyser og vurderinger i forbindelse med av utforming av regelverk på miljøområdet
  - handelsavtaler, som bl.a. setter rammer for tillatelsesordninger og produktkrav
  - avtaler om kjøp av aksjer med opplysninger om miljøforhold

Loven gjelder ikke bare aktiviteter som kan virke eller virker negativt på miljøet. Den gjelder også tiltak som settes i gang for å bedre miljøet. Eksempler på dette kan være tiltak for å vedlikeholde verneverdiene i verneområder (skjøtselstiltak) eller tiltak for å redusere eller rense opp etter forurensende utslipp.

¹³ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2017-1.pdf>

¹⁴ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2004-06-vedtak.pdf>

¹⁵ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2005-10-Windy.pdf>

¹⁶ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2008_07.pdf

¹⁷ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2009_04.pdf

¹⁸ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2009_01.pdf

¹⁹ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2013_7_sinkaberg.pdf

²⁰ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2005-10-Windy.pdf>

²¹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2015-1-Chemco.pdf>

²² https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2007_05_AlbertBoe.pdf

²³ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sakene-2015-5-6-7.pdf>

²⁴ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2007_06_Miljoservice.pdf

²⁵ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2005-10-Windy.pdf>

²⁶ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2018_10-Statskog.pdf

²⁷ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2018-13.pdf>

3.4 Menneskers helse, sikkerhet og levevilkår

Miljøinformasjon omfatter også opplysninger om menneskers helse, sikkerhet og levevilkår som har en tilknytning til miljøforhold. For eksempel vil informasjon om forekomsten av lungekreft i Norge ikke være miljøinformasjon, mens informasjon om antallet lungekrefttilfeller som er forårsaket av miljøgifter vil være det.

Som en hovedregel faller informasjon om forhold inne i bygninger (det indre miljø/arbeidsmiljø) utenfor loven. Det kan imidlertid tenkes situasjoner hvor slik informasjon også gjelder det ytre miljø og derfor vil være miljøinformasjon som loven gjelder for.

Eksempel

Miljøinformasjon:

- *Rapport om kjemikalieeksponering på Ekofisk (KMI 2010/7 ConocoPhillips Skandinavia AS)*²⁸
- *Referater fra Helse, miljø og sikkerhetsmøter (HMS-møter) (KMI 2007/1 ConocoPhillips)*²⁹

Ikke miljøinformasjon:

- *Referat fra Arbeidsmiljøutvalgsmøte (AMU-møter) for Ekofiskfeltet (KMI 2007/1 ConocoPhillips)*³⁰
- *Informasjon om matvarekjeden Lidl har et varesortiment for allergikere (KMI 2004/10 Lidl Norge NAF)*³¹

3.5 Forholdet til produktkontrolloven

Produktkontrolloven har regler som er parallelle til miljøinformasjonsloven. Produktkontrolloven gjelder informasjon om et spesifikt produkt som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Miljøinformasjonsloven gjelder informasjon om hvilke egenskaper og hvilket innhold produkter mer generelt har.

I KMI 2004/3 Swix Sport AS³² ble et spørsmål om produktets innhold vurdert etter produktkontrolloven, mens spørsmål om hvor mye bedriften produserte og hva den slapp ut i miljøet ble vurdert etter miljøinformasjonsloven.

Produktkontrolloven gir rett til mer informasjon enn miljøinformasjonsloven på ett punkt. Den gir rett til å kreve informasjon om hvilke helseskadelige virkninger produkter har, uavhengig av om virkningene henger sammen med miljøet eller ikke, jf. *kapittel 3.4*.

Produktkontrollovens regler om rett til informasjon tilsvarer for øvrig reglene i miljøinformasjonsloven og vil ikke bli omtalt nærmere i denne veilederen.

²⁸ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2010_07_ConocoPhillips.pdf

²⁹ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/kmi_avgjorelse_kmi-2007-1.pdf

³⁰ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/kmi_avgjorelse_kmi-2007-1.pdf

³¹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2004-10-Lidl.pdf>

³² <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2004-03-vedtak.pdf>

Eksempel:

- *Hvilke stoffer/kjemikalier en kleskjede forbyr sine produsenter å benytte (KMI 2018/8 Polarn O. Pyret)*³³
- *Hvorvidt emballasje (pizzaesker eller matpapir) inneholder perfluorerte stoffer, og om det brukes erstatningsstoffer, som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse (KMI 2018/7 DP Norway AS (Domino's Pizza))*³⁴
- *Hvem som er fôrleverandør til en akvakulturvirksomhet (KMI 2016/8 Nordlaks Oppdrett AS)*³⁵
- *Informasjon om stoffer som er benyttet med svært liten mengde/konsentrasjon i et produkt når disse stoffene i seg selv kan medføre helse og miljøskade, (KMI 2019/6A Bohus Løding AS³⁶ og KMI 2019/6B Kransberg AS³⁷)*

3.6 Rett til informasjon i motsetning til rett til dokumentinnsyn

Et sentralt kjennetegn ved retten til miljøinformasjon er at det er en rett til å få kunnskap om visse typer informasjon. På dette punktet skiller miljøinformasjonsloven seg fundamentalt fra offentleglova, som gir rett til innsyn i dokumenter. Dette har bl.a. følgende konsekvenser:

- Den som vil ha informasjon må bare oppgi hva hun ønsker informasjon om. Hun behøver ikke vite hvor eller hvordan informasjonen er lagret. Etter offentleglova må innsynet gjelde «ei bestemt sak eller i rimeleg utstrekning saker av ein bestemt art».
- Myndighetene må gi informasjon om alt det de skal ha kunnskap om etter miljøinformasjonsloven kapittel 2. Har ikke myndighetene informasjonen, må de skaffe den. Etter offentleglova kan man bare kreve innsyn i dokumenter som faktisk finnes. Den har ingen plikt til å ha eller skaffe dokumenter eller informasjon.
- Den som får et krav om innsyn kan selv vurdere hvordan informasjonen skal gis ut, for eksempel om informasjonen finnes i dokument eller offentlige registre. Men hvis kravet gjelder miljøinformasjon i et eller flere bestemte dokumenter, følger det av miljøinformasjonsloven § 13 første ledd og § 18 første ledd at det er disse som skal gis ut hvis det er de som vil besvare kravet (med mindre det kan unntas). (se KMI 2018/12 Viken Skog SA³⁸ og KMI 2018/12B Viken Skog SA³⁹)
- Informasjonen som gis ut må omfatte det innsynskravet gjelder og være forståelig for den som krever innsyn. Det følger av miljøinformasjonsloven §13 andre ledd og § 18 andre ledd. Hvis noen spør om hvilke miljøskadelige stoffer et produkt inneholder, kan ikke virksomheten bare gi en oversikt over alle stoffene i produktet uten å spesifisere hvilke stoffer som er miljøskadelige (se KMI 2019/6A Bohus Løding AS⁴⁰ og KMI 2019/6B Kransberg AS⁴¹). Den som blir bedt om informasjon kan derfor i noen tilfelle måtte lage egne dokumenter for å besvare kravet om miljøinformasjon.

³³ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2018-8.pdf>

³⁴ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2018-7.pdf>

³⁵ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2016-8.pdf>

³⁶ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2019-6-A-Bohus.pdf>

³⁷ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2019-6-B.pdf>

³⁸ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2018-12.pdf>

³⁹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2018-12-B.pdf>

⁴⁰ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2019-6-A-Bohus.pdf>

⁴¹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-sak-2019-6-B.pdf>

4 Hvem har rett til miljøinformasjon?

Alle kan be om miljøinformasjon fra myndighetene og virksomheter. I loven §§ 11 og 16 er dette formulert som «enhver». Det gjelder både privatpersoner, miljøorganisasjoner og bedrifter. Du behøver verken være norsk eller bo i Norge for å kreve informasjon.

De som ber om informasjon behøver ikke å vise at de trenger informasjonen eller fortelle hva de skal bruke informasjonen til. De må bare opplyse hva de vil ha informasjon om.

5 Hvem har plikt til å gi miljøinformasjon?

§ 4. Lovens stedlige virkeområde

(1) Loven gjelder for norske offentlige organer og for virksomheter som er etablert i Norge.

(2) Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for offentlige organer og virksomheter på Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi bestemmelser om lovens anvendelse på kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone for virksomheter som ikke er etablert i Norge.

Norske offentlige organer og virksomheter som er etablert i Norge er omfattet av loven og har plikt til å gi miljøinformasjon etter loven.

Norske offentlige organer skal også gi innsyn i miljøinformasjon om andre land som de har på grunn av saksfeltet de har ansvar for eller av andre grunner. Det gjelder for eksempel informasjon fra Utenriksdepartementet og NORAD om miljøvirkninger av norsk bistandsvirksomhet og fra Klima- og miljødepartementet om globale miljøvirkninger av norske klimautslipp og utviklingen i avskogingen i land Norge samarbeider med gjennom Klima- og skogsatsingen.

Loven gjelder foreløpig ikke på Svalbard og Jan Mayen. Det betyr at rettssubjekter som er etablert på Svalbard ikke har rettigheter eller plikter etter loven. Miljøinformasjon om forhold på Svalbard og Jan Mayen omfattes derimot av loven. Klima- og miljødepartementet og etater som Miljødirektoratet og Norsk Polarinstitut er blant de som skal ha og gi slik informasjon etter loven.

5.1 Offentlige organ eller virksomhet?

Retten til å kreve miljøinformasjon fra myndigheter (offentlig organ) er regulert i kapittel 3 i miljøinformasjonsloven og er nærmere omtalt i *kapittel 7* i denne veilederen.

Begrepet «offentlig organ» er definert i miljøinformasjonsloven § 5 og er nærmere omtalt nedenfor i *kapittel 5.2*.

Retten til å kreve miljøinformasjon fra all annen offentlig eller privat virksomhet som ikke er offentlig organ er regulert i kapittel 4 i miljøinformasjonsloven og er nærmere omtalt i *kapittel 8* i denne veilederen. Det følger av § 5 annet ledd i loven. Dette omfatter blant annet næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet. Annen organisert virksomhet kan bl.a. være frivillige foreninger og virksomheter som er avgrenset i tid, som f.eks. en musikkfestival. I realiteten er det kun privathusholdninger som ikke har plikter etter loven.

Det er store likheter mellom reglene for offentlige organer og all annen offentlig eller privat virksomhet, men også forskjeller. De viktigste forskjellene er:

- Hvilken informasjon som skal gis: Et offentlig organ har plikt til å gi all tilgjengelig informasjon, også informasjon om andre. Virksomheter må kun gi informasjon om egen virksomhet. Adgangen til å unnta informasjon er også forskjellig.
- Hvem som er riktig klageorgan: Avslag fra offentlig organ etter kapittel 3 klages inn for nærmeste overordnet organ. Avslag fra virksomhet etter kapittel 4 klages inn til Klagenemnda for miljøinformasjon⁴².

5.2 Definisjonen av «offentlige organ» – § 5

Miljøinformasjonsloven kapittel 3 regulerer offentlige organers plikt til å gi informasjon. Hvilke deler av det offentlige som omfattes av begrepet «offentlig organ» og dermed omfattes av reglene er definert i § 5.

§ 5. Definisjon av offentlig organ og rekkevidden av kapittel 3 og 4

(1) Bestemmelsene i kapittel 3 kommer til anvendelse på offentlige organer. Med offentlig organ menes

- a) ethvert forvaltningsorgan som er omfattet av offentleglova § 2.*
- b) rettssubjekter som utøver offentlige funksjoner eller tilbyr tjenester til allmennheten, og som er kontrollert av et organ som faller inn under bokstav a. Dette gjelder likevel ikke for aktiviteter som drives i konkurranse med private. Offentlig kontroll foreligger når organet som faller inn under bokstav a, oppnevner mer enn halvparten av medlemmene av rettssubjektets styrende organer eller på annen måte har bestemmende innflytelse over rettssubjektet,*
- c) rettssubjekter som ved lov, forskrift eller på oppdrag fra organer som faller inn under bokstav a eller b, har til oppgave å utføre offentlige funksjoner eller tilby tjenester til allmennheten som vedrører miljøet. Dette gjelder bare for miljøinformasjon som knytter seg til disse funksjonene eller tjenestene.*

(2) Bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse på all annen offentlig eller privat virksomhet, herunder næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet.

Definisjonen er vid og omfatter en rekke virksomheter som man kanskje ikke ville tenkt på som et offentlig organ.

Formålet med den vide definisjonen er å unngå at organisasjonsform, privatisering eller konkurranseutsetting i offentlig sektor skal avgjøre hvilken miljøinformasjon allmennheten får tilgang til. I vurderingen av tvilstilfelle må dette tillegges vekt, jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 148.

Alle organer som er omfattet av offentleglova (se § 2 i lova) er også omfattet av miljøinformasjonsloven. Miljøinformasjonsloven inkluderer flere enn disse. Tabell 1 gir en oversikt over de ulike gruppene offentlig organer i offentleglova og miljøinformasjonsloven.

Vilkårene for å være omfattet av de ulike gruppene er forklart i fotnotene til tabellen.

Rettleiaren til offentleglova ⁴³ s. 12 flg. gir utfyllende informasjon om hvem offentleglova gjelder for etter definisjonen av offentlig organ i § 2.

⁴² <https://www.miljoklagenemnda.no/>

⁴³ https://www.regjeringen.no/contentassets/3a11886db3604e9d9a049e872564467d/rettleiar_offentleglova.pdf

Tabell 5.1 Oversikt over vilkårene for de ulike gruppene «offentlige organ»

		Hvilke oppgaver omfattes?	Hvilken tilknytning til staten, fylkeskommunen eller kommunen (S/F/K)?	Unntak pga. konkurranse med private?	Avgrensning med hensyn til informasjon som utleveres?
Miljøinformasjonsloven	Offentleglova § 2	a) Alle	Er del av S/F/K	Nei	Nei
		b) Saker der myndighet til å fatte enkeltvedtak eller utferdige forskrift ⁴⁴	Delegert myndighet i medhold av lov/forskrift	Nei	Ja, kun dokument knyttet til saker.
		c) Alle	S/F/Ks eierdel i rettssubjektet gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet.	Ja. Rettssubjektet ikke omfattet dersom rettssubjektet hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse og på samme vilkår som private. ⁴⁵	Nei
		d) Alle	S/F/K har direkte eller indirekte rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet.	Ja. rettssubjektet ikke omfattet dersom rettssubjektet hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse og på samme vilkår som private.	Nei
Miljøinformasjonsloven § 5	b) Kun rettssubjekter som har offentlige funksjoner og tjenester til allmennheten ⁴⁶	S/F/K eller andre organ omfattet av offentliglova § 2 kontrollerer rettssubjektet ⁴⁷	Unntak for de aktiviteter som drives i direkte konkurranse og på samme vilkår som private. ⁴⁸	Nei	
	c) Utføring av offentlige funksjoner og tjenester til allmennheten som vedrører miljøet ⁴⁹	Fått i oppgave ved lov, forskrift eller annen måte fra rettssubjektene omtalt ovenfor		Ja, kun miljøinformasjon som knytter seg til disse funksjonene eller tjenestene	

⁴⁴ Eksempel: Fiskesalgslag, jf. fiskesalgslagslova (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2013-06-21-75?q=2013-06-21-75>) og private skipsklassifiseringsselskaper som DNV GL, jf. skipssikkerhetsloven § 41 (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-02-16-9?q=skipssikkerhetslov>)

⁴⁵ Forutsetter at mer enn halvparten av virksomheten er i konkurranse med private. Dersom rettssubjektet har særlige gunstige vilkår fra det offentlige, vil vilkåret «på samme vilkår som private» ikke være oppfylt. Eksempel på organer som er omfattet er Norges Bank og AS Vinmonopolet. Eksempel som faller utenfor loven er Equinor ASA og Statskog SF (KMI 2013/1 https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/2013-1_Statskog.pdf)

⁴⁶ Oppgaver som har karakter av samfunnsmessige fellestjenester, enten for alle eller for en gruppe av befolkningen, f.eks. et geografisk område eller en bransje. I sak KMI 2012/1 Sporveis-Annonsene AS ble et datterselskap ikke ansett for å være omfattet selv om morselselskap var det (https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2012_1_sporveisannonsene.pdf).

⁴⁷ Kontroll ved å oppnevne mer enn halvparten av medlemmene av rettssubjektets styrende organer eller på annen måte har bestemmende innflytelse over rettssubjektet.

⁴⁸ Etter dette alternativet vil ikke rettssubjektet som sådan være unntatt, kun de delene som er i direkte konkurranse. Kravet om at kun tilfeller der konkurransen skjer på samme vilkår som private går fram av forarbeidene.

⁴⁹ Omfatter påvirkning på miljøet, i positiv eller negativ retning, for eksempel om virksomheten innebærer forbruk av naturressurser, forurensende utslipp, forhøyet ulykkesrisiko, løser miljøproblemer eller bidrar til energisparing. Eksempel: Avfallsinnsamling, drift av returordning eller energiforsyning. Både enkeltstående aksjoner/prosjekter og oppgaver som strekker seg over lengre tid er omfattet. Eksempel: Opprydningsaksjoner etter oljesøl, opprensning i forurensede sedimenter, miljøovervåking, skjøtselstiltak i verneområder, naturoppsyn, restaurering av kulturminner mv., forutsatt at grunnvilkåret om at dette anses som løsning av en offentlig oppgave er oppfylt. I KMI 14/2 ble Veisaltning på vegne av Statens veivesen ansett å være omfattet.

6 Kunnskapsplikt og aktiv informering

6.1 Forvaltningens kunnskaps- og informasjonsplikt – § 8

§ 8. Det offentliges ansvar for å ha og tilgjengeliggjøre miljøinformasjon

Forvaltningsorganer som nevnt i § 5 første ledd bokstav a skal på et overordnet nivå ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til sine egne ansvarsområder og funksjoner, og gjøre denne informasjonen allment tilgjengelig.

Bestemmelsen gjelder bare for forvaltningsorganer (både stat, fylkeskommune og kommune) som definert i loven § 5 første ledd bokstav a, ikke rettssubjekter definert i bokstav b og c.

Hvert forvaltningsorgan skal ha generell miljøinformasjon om de saksområdene organet har ansvar for. Kunnskapsplikten omfatter hva som kan påvirke miljøet på saksområdene til organet, hvilke miljøkonsekvenser vedtakene de fatter og politikken de utvikler kan ha og hvordan dette har vært og vil kunne endre seg.

Dette er kunnskap som forvaltningsorganer i stor grad må ha for å oppfylle sine oppgaver, siden alle myndigheter skal ta hensyn til miljøet i sitt arbeid (sektoransvar for miljøet). Fiskerimyndighetene skal ha kunnskap om miljøforhold i fiskeriene, energimyndighetene om miljøvirkninger av utbygging av energianlegg og energiforsyning, kommunene om arealforvaltningen lokalt, osv.

Den miljøinformasjonen som forvaltningsorganene skal ha kunnskap om skal de også gjøre allment kjent på en samlet og lett tilgjengelig måte. Myndighetene bestemmer selv hvordan. Nettportalen <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/> inneholder miljøinformasjon fra flere statlige etater. Den har også miljøinformasjon om Svalbard og Jan Mayen og polarområdene forøvrig.

Plikten til å gjøre miljøinformasjon allment kjent kan ikke håndheves gjennom lovens klageregler, men kunnskapsplikten kan håndheves gjennom å be om slik informasjon etter reglene om rett til innsyn i kapittel 3.

6.2 Offentlige og private virksomheters kunnskapsplikt – § 9

§ 9. Kunnskap om miljøforhold i egen virksomhet

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 eller 4, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

Kunnskapsplikten i § 9 gjelder alle norske myndigheter og virksomheter som er etablert i Norge.

Kunnskapsplikten omfatter alt virksomheten bruker for å drive virksomheten, og alt den produserer. Det er i realiteten kun private husholdninger som ikke er omfattet av denne kunnskapsplikten.

I motsetning til forvaltningens kunnskapsplikt etter § 8 har virksomhetene bare plikt til å ha kunnskap om hvordan den selv påvirker miljøet.

Kunnskapsplikten gjelder også bare forhold ved virksomheten som har en «ikke ubetydelig påvirkning» på miljøet. Dette er samme terskel som gjelder for informasjonsplikten til virksomheter etter kapittel 4 i miljøinformasjonsloven. Den er derfor beskrevet i *kapittel 8* i veilederen.

7 Rett til informasjon fra offentlige organer

7.1 Innledning

Miljøinformasjonsloven kapittel 3 regulerer den retten alle har til å be om å få informasjon fra offentlige organer.

Hvilke organer dette gjelder er nærmere omtalt i *kapittel 5.2* i veilederen.

Miljøinformasjonsloven gjelder bare for norske offentlige organer. Krav om miljøinformasjon kan likevel også rettes mot offentlige organer i alle EU-land og i land som er parter til Århuskonvensjonen. Som følge av Konvensjonen og direktiv 2003/4/EF vil disse landene ha regler som tilsvarer miljøinformasjonsloven kapittel 3.

Reglene i kapittel 3 overlapper delvis med reglene i offentleglova men gir som omtalt i *kapittel 2.3* i veilederen mer vidtrekkende rett til miljøinformasjon.

7.2 Hva kan det kreves informasjon om? – § 10

§ 10. Rett til miljøinformasjon hos offentlig organ

- (1) *Enhver har rett til å få miljøinformasjon fra et offentlig organ, så langt informasjonen foreligger hos vedkommende organ eller omfattes av organets kunnskapsplikt etter §§ 8 eller 9, og det ikke er gjort unntak fra informasjonsretten etter loven her.*
- (2) *Miljøinformasjonen foreligger hos vedkommende organ når informasjonen*
  - a) *er i det offentlige organets besittelse, eller*
  - b) *oppbevares av en fysisk eller juridisk person på vegne av det offentlige organet.*
- (3) *Et krav om miljøinformasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. Før et krav avvises, skal informasjonssøkeren i rimelig grad gis veiledning til å utforme kravet på en måte som gjør at det kan behandles.*
- (4) *Dersom krav om innsyn rettes mot feil organ, skal organet hurtigst mulig videresende kravet til rette instans eller veilede om hvilke offentlige organer som antas å ha informasjonen.*

Alle har rett til å kreve miljøinformasjon fra offentlige organer. *Kapittel 3* i veilederen beskriver hva som menes med «miljøinformasjon» og *kapittel 5* beskriver hva som menes med «offentlig organ».

Retten gjelder informasjon som enten foreligger hos organet eller omfattes av den kunnskapsplikten organet har etter §§ 8 eller 9. Les mer om kunnskapsplikten i *kapittel 6* i veilederen.

Informasjon foreligger hos et offentlig organ når:

1. informasjonen faktisk er hos organet, eller
2. informasjonen oppbevares hos andre på vegne av organet.

Formålet med punkt 2 er å sikre at det offentlige ikke gjennom utsetting av oppdrag uthuler allmennhetens rett til informasjon. Et eksempel på hva dette punktet omfatter er miljødata som et privat rådgivningsfirma har samlet inn i forbindelse med et kommunalt oppdrag om å lage en reguleringsplan, men ikke har sendt til kommunen. Rådgivningsfirmaet må bare gi informasjonen til kommunen hvis avtalen med den sier at disse dataene er kommunens eiendom, jf. Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 158⁵⁰. Den som ønsker tilgang til disse miljødataene, kan be kommunen om å få dem. Kommunen må da få dem fra rådgivningsfirmaet for å kunne gi den til den som ber om dem.

Hvis noen krever informasjon som omfattes av kunnskapsplikten men ikke foreligger hos organet, må det skaffe informasjonen. Hvis kommunen i eksemplet over ikke har sikret seg rettighetene til miljødataene som rådgivningsfirmaet har samlet inn for dem, må kommunen likevel skaffe seg informasjonen ved å sikre seg rettighetene, gjøre nye undersøkelser eller på annen måte. Et informasjonskrav kan derfor i disse situasjonene føre til at det offentlige må innhente informasjon fra andre.

7.3 Hvordan skal et krav om informasjon se ut?

Det er ingen spesifikke krav til hvordan et krav om miljøinformasjon skal se ut, heller ikke at det skal være skriftlig.

Det er nok å si eller skrive hva man vil ha informasjon om.

Det offentlige organet som får et krav om miljøinformasjon må selv finne ut om de har den, hvor de har den og eventuelt om den må sammenstilles fra flere kilder for å kunne gi et svar som dekker informasjonen det er bedt om og som den som har bedt om informasjon forstår.

Et krav må likevel ikke være «for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder» (§ 10 tredje ledd). Da kan kravet bli avvist. Adgangen til å avvise slike krav er sikkerhetsventiler. Offentlige organer skal derfor være forsiktige med å avvise slike krav, jf. Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 158⁵¹. Et krav som er svært bredt vinklet og som er svært omfattende å besvare, kan avvises. Ved vurderingen er det relevant å legge vekt på hvor stor arbeidsbyrde det er rimelig å kreve av den som skal gi informasjonen. Her er kravene større for offentlige virksomheter enn private.

I noen tilfeller kan spørsmålet være presist men likevel kreve omfattende arbeid å besvare. Hvis arbeidet er omfattende fordi organet ikke har lagret informasjon på en systematisk måte eller informasjonen må samles fra flere kilder, kan kravet ikke avvises.

Det offentlige skal i rimelig grad gi veiledning til å formulere kravet slik at det kan behandles, jf. § 10 tredje ledd. Det samsvarer med veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11.

⁵⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-116-2001-2002-/id170437/>

⁵¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-116-2001-2002-/id170437/>

7.4 Unntak fra retten til miljøinformasjon §§ 11, 12 og 14

7.4.1 Oversikt

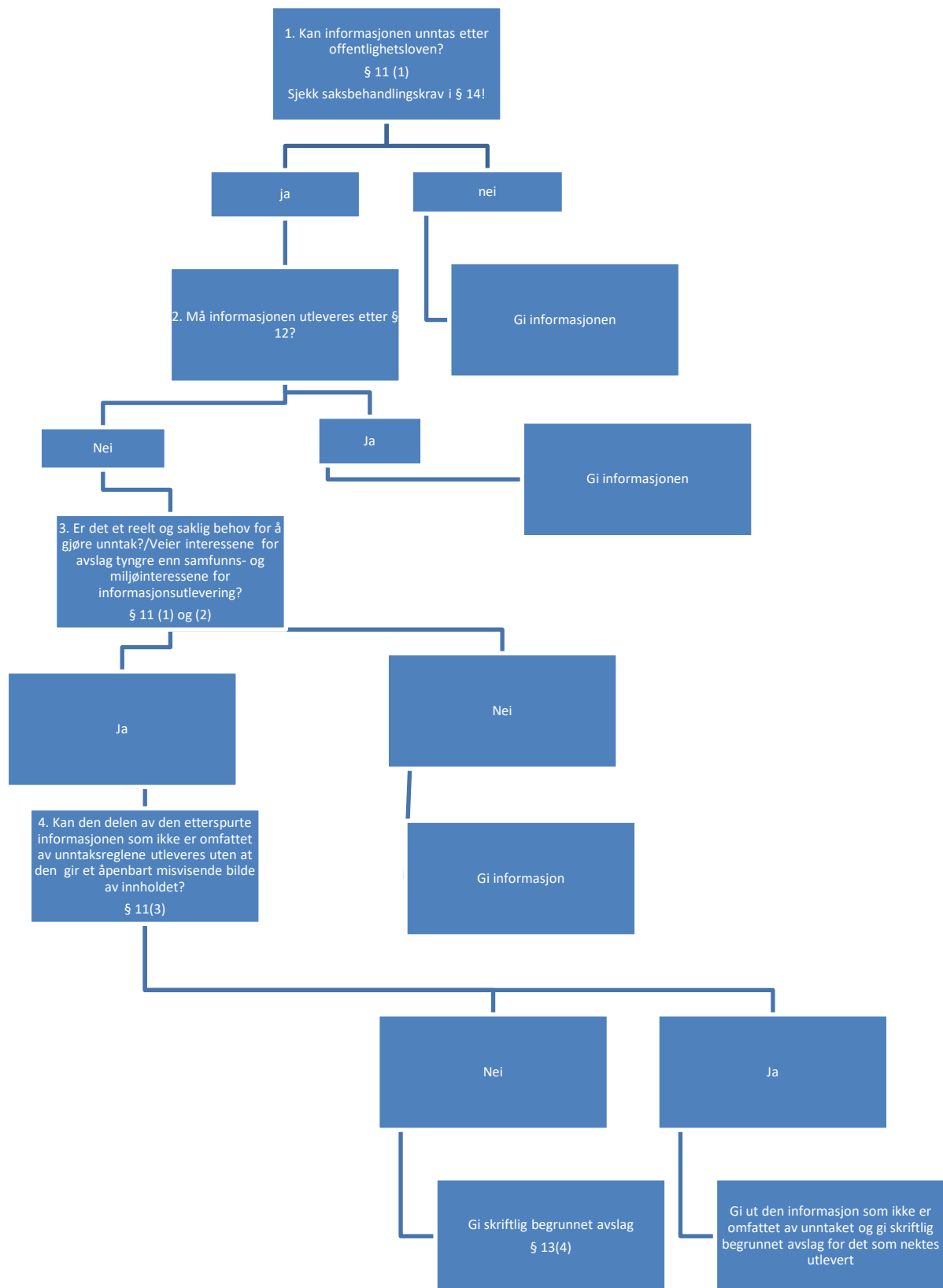
Miljøinformasjonsloven §§ 11, 12 og 14 regulerer adgangen for offentlige organer til å avslå krav om miljøinformasjon.

Miljøinformasjonsloven § 11 legger opp til en flerleddet prosess for å avklare om det er adgang til å avslå et krav om miljøinformasjon. Den skal sikre at adgangen bare benyttes når det er behov for det. Denne prosessen er grafisk framstilt i figur 2. I dette kapitlet blir spørsmålene i figuren nærmere omtalt.

§ 11. Unntak

- (1) Krav om miljøinformasjon kan avslås dersom det er et reelt og saklig behov for det i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentleglova.*
- (2) Ved vurderingen av om det foreligger reelt og saklig behov etter første ledd skal de miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen, veies mot de interessene som ivaretas ved et avslag. Dersom de miljø- og samfunnsmessige interessene veier tyngst, skal informasjonen utleveres.*
- (3) Dersom deler av den etterspurte informasjonen kan nektes utlevert, skal den øvrige informasjonen gis ut, når ikke denne gir et åpenbart misvisende bilde av innholdet.*

Figur 7.1 Hvordan vurdere om et miljøinformasjonskrav kan avslås etter miljøinformasjonsloven §§ 11 og 12

7.4.2 Kan informasjonen nektes utlevert etter offentleglova § 13-26?

Første vilkår for å gjøre unntak er at den aktuelle informasjonen eller de aktuelle dokumentene er omfattet av en av unntaksgrunnene i offentleglova §§ 13-26 eller forskriften til offentleglova.

De mest praktiske unntaksgrunnene er:

- interne dokument (offentleglova §§ 14-16)
- taushetsbelagte forretningshemmeligheter (offentleglova §13)

Se veilederen til offentleglova for nærmere beskrivelse av disse bestemmelsene: *Veilederen til offentleglova*.

Unntak for forretningshemmeligheter er nærmere omtalt i kapittel 7.4.6 nedenfor.

For noen rettssubjekter som omfattes av både miljøinformasjonsloven og offentleglova er noen typer dokumenter unntatt som følge av offentlegforskriften § 1 tredje ledd. Se for eksempel bokstav e som unntar dokument i sak om søknad om finansiering hos Enova SF.

7.4.3 Gjelder kravet informasjon som alltid skal utleveres?

Miljøinformasjonsloven § 12 lister opp enkelte forhold som det alltid skal gis ut informasjon om, selv om det kan gjøres unntak etter § 11.

§ 12. Miljøinformasjon som alltid skal utleveres

Allmennheten skal uten hinder av reglene i § 11 alltid få informasjon om

- a) helseskadelig forurensning eller forurensning som kan forårsake alvorlig skade på miljøet,*
- b) forholdsregler for å hindre eller redusere skade som nevnt i bokstav a, og*
- c) ulovlige inngrep i eller ulovlige skader på miljøet.*

Vilkåret «alvorlig skade» i bokstav a) innebærer at miljøskaden må være av et visst omfang.

Denne bestemmelsen gjennomfører Århuskonvensjonen⁵² artikkel 4 nr. 4 annet ledd og Direktiv 2003/4/EF⁵³ artikkel 4 (2) andre ledd. Direktivbestemmelsen gjelder «utslipp til miljøet», altså uten å ha et tilleggskrav om at det skal være «alvorlig». Siden loven må tolkes i lys av direktivet, kan det ikke stilles høye krav til alvorlighetsgraden.

Eksempel på opplysninger som faller inn under bokstav b):

- Forholdsregler ved bruk, lagring og avfallshåndtering av kjemikalier eller andre miljøskadelige stoffer
- beredskapstiltak ved akutt utslipp eller annen miljørisiko
- førstehjelp og legeråd ved eksponering av helseskadelig stoffer.

⁵² <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1998-06-25-1>

⁵³ <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-documents/solr/translated-legal-acts/norwegian/n32003L0004.pdf>

Eksempel:

Sivilombudsmannen konkluderer i sak SOM-2008-571 (<https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-dokumenter-om-klimavoteprojekter-forhandstilsagn-om-konfidensialitet/>) med at de globale klimaendringer CO2-utslipp kan medføre er «alvorlig skade på miljøet» jf § 12 bokstav a) og at informasjon om følgende er omfattet av § 12 bokstav b):

- Finansdepartementets kjøp av prosjekter i Den grønne utviklingsmekanismen under Kyotoprotokollen, som bidrar til reduserte klimagassutslipp og bærekraftig utvikling i utviklingsland uten kvoteforpliktelser.

Bokstav c) har betydning for lovbrudd som enten ikke er straffbare eller som av andre grunner ikke følges opp etter strafferetten. Forhold som er straffbare og følges opp av politi og rettsapparat behandles etter reglene i rettspleielovene. Det samme gjelder for bruk av tvangsmulkt som blir bestridt og ender i retten. Dette følger av § 3 siste ledd i miljøinformasjonsloven. Lovbrudd som omfattes av bokstav c) kan for eksempel være ulovlige forhold hvor det benyttes forvaltningsmessige tvangsmidler for å framtvinge etterlevelse, for eksempel tvangsmulkt. Bokstav c) omfatter også tilfeller hvor en virksomhet handler i strid med en konsesjon eller en reguleringsplan eller lignende, og det fører til miljøskade.

I de aller fleste tilfeller vil det være mulig å gi informasjonen som § 12 gjelder på en måte som ikke kommer i konflikt med taushetsplikt. Derfor sier forarbeidene at § 12 skal tolkes strengt og at taushetsplikt bare skal settes til side i spesielle tilfeller (se Ot.prp. nr. 116 (2001-2002) s. 162). Hvis folk må få informasjon om helseskadelig forurensning for å beskytte seg selv mot skade, og det ikke er mulig å gi god nok informasjon uten å bryte taushetsplikt, kan behovet for å gi ut informasjon være så tungtveiende at taushetsplikt må settes til side. Opplysninger om at en virksomhet slipper ut helseskadelige stoffer kan derfor måtte utleveres, selv om virksomheten mener dette er forretningshemmeligheter som det er taushetsplikt om etter forvaltningsloven § 13. Da vil det være relevant å ta hensyn til interesseveiningen etter miljøinformasjonsloven § 11 andre ledd, se nærmere nedenfor *punkt 7.4.4*. Når det skal avgjøres om informasjonen som kreves er forretningshemmeligheter eller ikke, skal prosedyren i § 14 følges. Se nærmere om denne bestemmelsen i *punkt 7.4.6*.

Eksempel:

Informasjon om kjøp av prosjekter i Den grønne utviklingsmekanismen under Kyoto-protokollen må offentliggjøres uten hinder av eventuell taushetsplikt, fordi slik informasjon er omfattet av § 12 bokstav a) og b). CO2-utslipp kan føre til globale klimaendringer, som må anses som alvorlig miljøskade iht. bokstav a). Kjøp av prosjekter i Den grønne utviklingsmekanismen må anses som forholdsregler for å hindre slik skade iht. bokstav b). Det kom Sivilombudsmannen til i sak SOM-2008-571 (<https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-dokumenter-om-klimavoteprojekter-forhandstilsagn-om-konfidensialitet/>).

7.4.4 Er det et reelt og saklig behov for å gjøre unntak? – Krav til interesseavveining

Etter miljøinformasjonsloven § 11 første ledd kan informasjon kun nektes utlevert dersom «det er et reelt og saklig behov for det i det enkelte tilfelle».

Om det er reelt og saklig behov for å avslå et krav om innsyn avhenger av en interesseavveining mellom miljø- og samfunnsinteressene som innsyn skal ta vare på og interessene som grunnene til unntak skal ta vare på. Det er bare adgang til å avslå et krav om innsyn hvis unntaksinteressene veier tyngst. Det følger av § 11 annet ledd.

Interessene som unntaksgrunnen skal ta vare på

Selv om informasjonen eller dokumentene innsynskravet gjelder er omfattet av en av unntaksgrunnene i offentleglova er det ikke sikkert at det er nødvendig å avslå kravet for å ta vare på interessene bak unntaket. Hvis for eksempel kravet gjelder informasjon som finnes i et 5 år gammelt internt dokument, må det være konkrete holdepunkter for at det vil få negative følger å gi ut dokumentet nå. Det er ikke nok å bare vise til hensynet bak den aktuelle unntaksbestemmelsen, jf. Sivilombudmannens uttalelse i SOMB 2017/806⁵⁴.

Sivilombudsmannssak SOMB 2005/1317, 1463, 1472 og 1763⁵⁵ er illustrerende i så måte. Denne saken gjaldt Miljøverndepartementet (MD) og Fiskeri- og kystdepartementets (FKD) avslag på begjæringer fra Bellona og WWF-Norge om innsyn i ulike faginstansers vurderinger av miljømessige konsekvenser av å åpne blokker for petroleumsvirksomhet i 19. konsesjonsrunde. Sivilombudsmannen konkluderte med at dette var interne dokumenter, men stilte spørsmål ved om det var et reelt og saklig behov for hemmelighold, jf. § 11 første ledd jf. andre ledd. Departementet vurderte saken på nytt og utleverte deretter alle dokumentene.

De miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen

De miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen går fram av formålet til miljøinformasjonsloven, se nærmere *kapittel 1* i veilederen. I tillegg vil de generelle hensynene bak åpenhet i forvaltningen være relevante. Disse er i offentleglova § 1 formulert slik:

«Formålet med lova er å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomsiiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta.»

Mens vurderingen av behovet for unntak må være konkret og individuell, skal vurderingen av de miljø- og samfunnsinteressene som taler for utlevering også legge vekt på de overordnede samfunnsmessige interessene som taler for innsyn.

Sivilombudsmannen formulerer disse hensynene slik i SOMB 2005/1317 *m.fl.* (jf. over):

«Større åpenhet kan jo snarere sies å medføre at saken får en mer forsvarlig behandling. Jeg peker herunder på at større åpenhet vil kunne føre til at en slik sak – som har stor miljø- og samfunnsmessig betydning – blir bedre opplyst ved at miljøorganisasjoner og allmennheten for øvrig også får anledning til å komme med innspill og delta i diskusjonen før regjeringen fatter sin avgjørelse.»

⁵⁴ <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-interne-dokumenter-miljoinformasjon/>

⁵⁵ <https://www.sivilombudsmannen.no/wp-content/uploads/2017/04/A%CC%8Arsmelding-for-Sivilombudsmannen-2005.pdf> (s. 72 flg.)

7.4.5 Utlevering av informasjonen der deler skal unntas

Hvis adgangen til å unnta informasjon bare gjelder for deler av informasjonen det er bedt om innsyn i, skal resten av informasjonen som hovedregel gis ut. Det er bare adgang til å unnta også resten av informasjonen hvis den vil gi et «åpenbart misvisende bilde av innholdet», jf. miljøinformasjonsloven § 11 tredje ledd. Dette er en snever unntaksregel. Det skal mye til for å nekte å utlevere restinformasjonen. Sivilombudsmannens uttalelse i SOMB 2011/197⁵⁶ viser at det er viktig å vurdere delvis innsyn og å gjøre det konkret selv om et krav om innsyn omfatter mange dokumenter.

7.4.6 Særlig om utlevering av taushetsbelagte forretningshemmeligheter

7.4.6.1 Innledning

Praksis fra både Sivilombudsmann og Miljøklagenemnda viser at det ofte er ulike syn på om krav om innsyn gjelder forretningshemmeligheter som er omfattet av lovfestet taushetsplikt og derfor må avslås.

Den generelle bestemmelsen om taushetsplikt for forretningshemmeligheter finnes i forvaltningsloven § 13. Omtalen her konsentrerer seg derfor om denne bestemmelsen.

Det finnes særlige regler om taushetsplikt i flere lover (f.eks. lov om offentlige anskaffelser⁵⁷, konkurranseloven⁵⁸, tolloven⁵⁹ og atomenergiloven⁶⁰). Det kan være situasjoner der miljøinformasjonsloven må vike for disse reglene eller tolkes i lys av disse reglene. Denne problemstillingen blir ikke omtalt i det følgende. Tolkingsuttalelsen 19. november 1998 fra Justisdepartementets Lovavdeling⁶¹ om forholdet mellom taushetspliktbestemmelsen i § 8 i den tidligere tolloven og taushetspliktbestemmelsen i forvaltningsloven § 13 og avveiningen mot prinsippet om offentlighet i forvaltningen viser hvilke vurderinger og avveininger slike særlige regler kan kreve. Sivilombudsmannens uttalelse i sak SOMB 2019/5141⁶² viser at avgrensningen av hva som er taushetsbelagt informasjon kan kreve teknisk og faglig innsikt og være vanskelig å overprøve. Samtidig viser den at den som mener at informasjon er taushetsbelagt og ikke kan gis ut, må begrunne dette konkret ut fra hvilken informasjon det er krevet innsyn i og vilkårene i den aktuelle bestemmelsen om taushetsplikt.

7.4.6.2 Hva er en forretningshemmelighet?

Det er tre vilkår for at en opplysning skal være en forretningshemmelighet etter forvaltningsloven § 13:

1. Opplysningene må gjelde tekniske innretninger og fremgangsmåter eller drifts- eller forretningsforhold.
2. Opplysningene må være hemmelige, ikke allment kjent.
3. Det må være av konkurransemessig betydning å holde opplysningene hemmelig av hensyn til den opplysningen angår.

Det første vilkåret vil sjelden innebære større tvil og gjennomgås ikke nærmere her.

⁵⁶ <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-opplysninger-og-dokumenter-fra-lovforberedelse/>

⁵⁷ Lov 17. juni 2016 nr. 73 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73?q=offentlige%20anskaffelser>

⁵⁸ Lov 5. mars 2004 nr. 12 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2004-03-05-12?q=konkurranseloven>

⁵⁹ Lov 21. desember 2007 nr. 119 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-12-21-119?q=tolloven>

⁶⁰ Lov 12. mai 1972 nr. 28 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1972-05-12-28?q=atomenergilov>

⁶¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/-8---opplysninger-om-hvilke-norske-bedri/id454599/>

⁶² <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-dokumenter-om-norsk-atombrensel/>

Opplysninger som er kjent blant folk flest eller i den aktuelle bransjen, vil ikke være en hemmelighet som har krav på vern (vilkår 2). Hvor lett tilgjengelig informasjonen må være for å være allment kjent, vil være et tolkingsspørsmål. Det avgjørende vil være hvor stor innsats som må til for å finne fram til innholdet. Det har vært diskutert om informasjon om et produkts innhold kan sies å være allment kjent dersom man gjennom analyser av produktet kan finne fram til innholdet. Avgjørende her vil være hvor komplisert det vil være å analysere produktet.

Det tredje vilkåret krever at offentliggjøring av opplysningene vil kunne føre til økonomisk tap eller redusert gevinst for den som har krav på hemmelighet. Tap som følger av f.eks. omdømmetap pga. negativ publisitet om miljøforhold ved virksomheten vil ikke være vernet.

Eksempel

- Sivilombudsmannen uttaler i sak SOM-2008-571⁶³«Det er i denne sammenheng grunn til å peke på at formålet med reglene om taushetsplikt ikke har vært å beskytte næringsvirksomhet mot enhver form for konkurranse eller mot offentliggjøring av enhver ubehagelig opplysning for vedkommende bedrift. Mindre sensitive næringsopplysninger vil derfor ikke være underlagt taushetsplikt og vil kunne offentliggjøres i medhold av offentlighetsloven. Så vel offentlighetsprinsippet og hensynet til andre beskyttelsesverdige interesser, herunder allmennhetens behov for innsyn, tilsier at taushetspliktbestemmelsen i forvaltningslovens § 13 nr. 2 ikke må tolkes for vidt.»

Det er den som krever hemmelighet som må begrunne hvorfor opplysningene eller dokumentene ikke kan gis ut. Begrunnelsen må vise til de konkrete omstendighetene i saken. Det er ikke nok å vise til at innsyn vil ha en negativ virkning. De konkrete virkninger må beskrives og begrunnes. Dette vil særlig gjelde der opplysninger ikke kan utnyttes direkte av eventuelle konkurrenter i deres egen forretningsdrift, jf. SOM-2010-479⁶⁴ og Høyesteretts avgjørelse i saken mellom Naturvernforbundet og Løvenskiold-Vækerø om kartfestet informasjon om skogtyper (Rt-2010-385 Løvenskiold⁶⁵).

⁶³ <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-dokumenter-om-klimavoteprosjekter-forhandstilsagn-om-konfidensialitet/>

⁶⁴ <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-vedlegg-til-aksjekjopsavtale-miljoinformasjon/>

⁶⁵ <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2010/saknr2009-1674.pdf>

Eksempel

- Nærings- og handelsdepartementet nektet innsyn i en aksjekjøpsavtale som i et vedlegg inneholdt en rapport med en oversikt over forurensning på et gruveområde etter ca. 100 år med gruvedrift. Sivilombudsmannens stilte bl.a. spørsmål ved om opplysningene kunne sies å utgjøre en forretningshemmelighet. Fornyet behandling medførte at rapporten ble utlevert. (SOM-2010-479)⁶⁶
- Opplysninger om «ukentlig forbruk av fiskefôr samt fôrmengde per kg produsert laks per måned/år» på konkrete oppdrettsanlegg ble vurdert av Miljøinformasjonsklagenemndas flertall til ikke å være en forretningshemmelighet. Det legges bl.a. vekt på at virksomheten ikke har gitt nærmere begrunnelse for hvordan konkurransen kan skades om opplysningene gis ut, og at det er praksis i andre selskaper å gi ut slik informasjon. KMI-2016/18 Nordlaks Oppdrett AS⁶⁷.

7.4.6.3 Særlige saksbehandlingsregler

§ 14. Identifikasjon av opplysninger som det er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde og særskilte regler om saksbehandling

- (1) Offentlig organ kan kreve at den som gir informasjon til organet, eller som et krav om miljøinformasjon berører, skal identifisere hvilken del av informasjonen som det er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, og gi en begrunnelse for dette.
- (2) Før opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt utleveres, skal den opplysningene gjelder, gis anledning til å uttale seg innen en passende svarfrist.
- (3) Dersom organet vil utlevere informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, skal den som informasjonen gjelder, varsles om det. Avgjørelsen kan påklages. Reglene i § 15 gjelder tilsvarende. Klagen har oppsettende virkning.

Det vil ofte være vanskelig å avgjøre om miljøinformasjon om en bedrift er forretningshemmeligheter i lovens forstand. For å avgjøre det vil det ofte være behov for detaljert kunnskap om virksomheten, bransjen og markedet virksomheten opererer i.

For å sikre best mulig grunnlag for å avgjøre dette, kan det offentlige organet kreve at den som informasjonen kommer fra eller som blir berørt av et krav om å få innsyn i den, skal identifisere hva som er av konkurransemessig betydning å holde hemmelig og gi en begrunnelse for dette. Det står i miljøinformasjonsloven § 14 første ledd.

Det offentlige organet skal selv avgjøre om vilkårene for forretningshemmelighet er oppfylt, men informasjon fra dem den gjelder vil gi det et bedre faktisk grunnlag for å avgjøre dette.

Reglene om unntak fra innsyn i § 11 andre ledd eller plikten til alltid å gi innsyn i visse typer miljøinformasjon i § 12 kan føre til at miljøinformasjon som i utgangspunktet er vernet av

⁶⁶ <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/innsyn-i-vedlegg-til-aksjekjopsavtale-miljoinformasjon/>

⁶⁷ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2016-8.pdf>

taushetspliktreglene likevel skal utleveres til allmennheten. Disse reglene gir derfor sterke rettigheter for allmennheten på bekostning av den opplysningene gjelder.

For å styrke saksbehandlingen og rettsikkerheten gir § 14 andre og tredje ledd særlige prosessuelle rettigheter til den som slike opplysninger gjelder. § 14 første ledd gjelder bare for forretningshemmeligheter, men § 14 andre og tredje ledd gjelder for all miljøinformasjon som er omfattet av lovbestemt taushetsplikt.

Den opplysningene gjelder skal få anledning til å uttale seg innenfor en passende tidsfrist før endelig vedtak om å utlevere informasjon fattes, jf. andre ledd.

Hvis myndighetene vil levere ut en forretningshemmelighet, skal de varsle virksomheten.

Virksomheten kan klage på beslutningen om å utlevere informasjonen. En klage har oppsettende virkning. Det betyr at organet ikke kan gi ut informasjonen før klagen er avgjort.

Det er viktig å merke seg at andre og tredje ledd bare gjelder hvis myndighetene bestemmer seg for å gi ut informasjon selv om de mener den gjelder forretningshemmeligheter. Hvis myndighetene mener at opplysningene ikke er en forretningshemmelighet og at de derfor kan gi innsyn, gjelder ikke andre og tredje ledd.

7.5 Saksbehandlingsregler – § 13

§ 13. Saksbehandling

- (1) Organet bestemmer ut fra hensynet til forsvarlig saksbehandling hvordan informasjonen skal gjøres kjent. Det kan kreves papirkopi eller elektronisk kopi av informasjonen i alle eksisterende format og språkversjoner. Organet trenger ikke å gi kopi av format og versjoner av informasjonen som er alminnelig tilgjengelig.
- (2) Informasjonen skal være dekkende og forståelig i forhold til informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for. Dersom forespørselen kan besvares fyllestgjørende ved å henvise til allment tilgjengelige offentlige registre, rapporter, produktmerking eller lignende, kan informasjonssøker henvises dit. Når det gis innsyn i informasjon som det knytter seg immaterielle rettigheter til, skal organet dersom det har kjennskap til det opplyse om hvem som er innehaver av rettighetene eller hvilken lisenshaver organet har fått informasjonen fra. Dette gjelder likevel ikke når det fremstår som åpenbart unødvendig å gi slike opplysninger. Kongen kan gi forskrift om at bestemmelsene i første ledd annet punktum og annet ledd tredje og fjerde punktum i paragrafen her ikke skal gjelde for visse virksomheter eller typer av virksomheter som ikke omfattes av EØS-avtalen vedlegg XI nr. 5k (direktiv 2003/98/EF) om viderebruk av informasjon fra offentlig sektor.
- (3) Den som mottar et krav om miljøinformasjon, skal avgjøre dette og utlevere informasjonen snarest mulig og senest innen femten virkedager etter at kravet er mottatt. Dersom mengden av informasjon eller informasjonens karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere den innen femten virkedager, skal den senest være kommet fram til informasjonssøker innen to måneder. Det skal snarest mulig og senest innen femten virkedager etter at kravet er mottatt, informeres om årsaken til forlengelsen og om når en avgjørelse kan ventes å foreligge. Foreløpig svar kan unnlates dersom det må anses åpenbart unødvendig.
- (4) Dersom et krav om miljøinformasjon avslås, skal forvaltningsorganet vise til den bestemmelsen som er grunnlag for avslaget, gi en kort begrunnelse for avslaget, opplyse om adgang og frist for å kreve nærmere begrunnelse, og opplyse om klageadgang og klagefrist. Avslag skal gis skriftlig.
- (5) Informasjonssøkeren kan innen tre uker fra vedtaket ble mottatt, kreve å få en nærmere begrunnelse for de vurderingene som ligger til grunn for avslaget. Begrunnelsen skal gis snarest mulig og senest innen ti virkedager etter at kravet om nærmere begrunnelse er mottatt. Begrunnelsen skal gis skriftlig dersom informasjonssøkeren ber om det.

7.5.1 Hvordan besvare et informasjonskrav?

Organet selv avgjør hvordan de skal gi ut miljøinformasjonen kravet gjelder. De må likevel sørge for å gi den ut på en måte som gjør at den som ber om innsyn får den informasjonen hun har behov for og forstår den. Det følger av § 13 andre ledd.

Hvis offentlig tilgjengelig informasjon er dekkende og forståelig, kan det være nok å vise til slik informasjon. Det må avgjøres ut fra innholdet i informasjonskravet om det er nødvendig å gi innsyn i spesifikke dokumenter eller om svaret kan bestå av informasjon som er sammenstilt fra ulike kilder. Dette kan også endre seg over tid. Praksis fra Miljøklagenemnda kan være relevant, den avgjør klager over avslag på innsyn fra virksomheter og tilsvarende regler gjelder for dem om behandling av innsynskrav (§ 18).

Eksempel

- *Miljøinformasjonsklagenemnda fattet i KMI 2018/12 Viken Skog SA⁶⁸ vedtak om at Viken Skog SA hadde plikt til å gi informasjon om de faglige vurderingene og begrunnelsen i utvelgesprosessen av skogsområder som skulle vernes, og hvilke virksomheter og organer som var involvert. Spesifikke dokument måtte ikke utleveres. Etter at Viken Skog SA hadde svart klager, sendte klager inn ny klage og krevde innsyn i konkrete dokument. Klagenemnda kom deretter i sak KMI 2018/12B Viken Skog SA⁶⁹ til at det nye kravet måtte besvares ved å utlevere konkrete dokument. Siste vedtak ble begrunnet med at informasjonsbehovet til klager ikke ville bli ivarettatt dersom klager ikke fikk tilgang til de konkrete etterspurte dokumentene.*

Hvis kravet gjelder konkrete dokumenter, kan det kreves papir eller elektronisk kopi av informasjonen i alle de format og språkversjoner den finnes i, jf. § 13 første ledd.

Det finnes mye miljøinformasjon på internett, eksempelvis *miljostatus.no*. Et offentlig organ som mottar et informasjonskrav, kan svare ved å vise til slike kilder hvis det dekker informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for, jf. kravet i § 13 andre ledd om at svaret skal være "fyllestgjørende". Da er det ikke nødvendig å utlevere papirkopi av informasjonen som finnes på nettsidene det vises til. Om dette er nok må vurderes konkret ut fra innsynskravet.

Eksempel

- *Et krav om informasjon om risikoen for at medisinbruken ved et oppdrettsanlegg kan få betydning for mattrykgheten og for naturlige arter i sjøen var ikke tilstrekkelig besvart ved å vise til at medisinene var offentlig godkjente, foreskrevet av fiskehelsebiolog og at informasjon om medisinen kunne finnes i Felleskatalogen. Felleskatalogen gav ikke informasjon om miljø- og helserisiko ved slik medisinbruk. (KMI 2016/8 Nordlaks Oppdrett AS)⁷⁰*
- *Et spørsmål om hvilke fiskesykdommer som var påvist i et oppdrettsanlegg kunne besvares ved å vise til nettstedet www.barentswatch.no (samme sak som over)*
- *Et krav om informasjon om miljøundersøkelser på et oppdrettsanlegg og rømningstilfeller kunne besvares ved å vise til nettsidene til Fiskeridirektoratet (<https://kart.fiskeridir.no/akva>) (samme sak som over)*

Hvis noen har immaterielle rettigheter til den informasjonen som gis ut, skal det opplyses om hvem som har disse rettighetene, med mindre dette er unødvendig, jf. § 13 andre ledd.

7.5.2 Tidsfrister

Den som får et krav om miljøinformasjon skal besvare det snarest mulig og senest innen femten arbeidsdager, jf. § 13 tredje ledd. Denne fristen forlenges til to måneder hvis kravet omfatter mye eller en type informasjon som gjør det veldig arbeidskrevende å gi den ut innen 15 arbeidsdager. I så tilfelle skal det gis et foreløpig svar.

⁶⁸ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2018-12.pdf>

⁶⁹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2018-12-B.pdf>

⁷⁰ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2016-8.pdf>

7.5.3 Krav til avslag – rett til begrunnelse

Et avslag på miljøinformasjon skal etter § 13 andre ledd være skriftlig og inneholde informasjon om:

1. Bestemmelsen i miljøinformasjonsloven som er grunnlag for avslaget
2. Kort begrunnelse for avslaget
3. Rett til å kreve nærmere begrunnelse og frist for å kreve dette
4. Klageadgang og klagefrist

Etter § 13 femte ledd kan den som får et avslag, kreve en nærmere begrunnelse for de vurderingene som ligger til grunn for avslaget. Begrunnelsen skal gis innen 10 virkedager og være skriftlig om det kreves.

Eksempel på kort begrunnelse for avslag

«Dokumentene det bes om innsyn i omfatter miljøinformasjon, jf miljøinformasjonsloven § 2 første ledd bokstav b). I henhold til miljøinformasjonsloven § 11, 1. ledd kan innsyn i miljøinformasjon avslås hvis det er et reelt og saklig behov for det og det er unntaksadgang etter offentleglova.

I denne saken gjelder deler av opplysningene i hoveddokumentet og alle opplysningene i vedlegget forhandlingsposisjoner i Den europeiske frihandelsorganisasjonen (EFTA) som er under utvikling, og slike opplysninger offentliggjøres ikke, jf offentleglova § 20 første ledd bokstav b). Hvis vi gir innsyn kan det påvirke samarbeidet i EFTA til skade for norske interesser. Miljøinformasjonen i dokumentet er ikke av en slik art at miljø- og samfunnsinteressene som ivaretas ved innsyn veier tyngre enn unntaksinteressene.

Det gis derfor delvis innsyn i hoveddokumentet i tråd med miljøinformasjonsloven § 11 tredje ledd, mens vedlegget unntas i sin helhet i medhold av § 11 første ledd, jf. offentleglova § 20 første ledd bokstav b).

En nærmere begrunnelse for de vurderingene som ligger til grunn for avslaget på innsynskravet kan kreves innen 3 uker, jf. miljøinformasjonsloven § 13 femte ledd.

Avslag kan påklages til nærmeste overordnede organ innen 3 uker, jf. miljøinformasjonsloven § 15 første ledd. Retten til å klage til Sivilombudsmannen gjelder ikke for avgjørelser av Kongen i Statsråd.»

Eksempel på nærmere begrunnelse

«Det gis ikke innsyn i vedleggene til eposten innsynskravet gjelder. Hjemmel for unntak er miljøinformasjonsloven § 11 første ledd, jf. offentleglova § 20 første ledd bokstav b jf. § 15 første ledd siste punktum. Departementet mener at unntak fra innsyn er påkrevd av hensyn til Norges utenrikspolitiske interesser fordi opplysningene i dokumentet er mottatt fra EFTAs overvåkingsorgan (ESA) under forutsetning av at de ikke skal offentliggjøres. Dersom det gis innsyn kan dette senere gjøre det vanskelig for norske myndigheter å få innsyn i dokumenter fra ESA som vi ikke har krav på å få tilsendt. Det kan gjøre det vanskeligere å ivareta norske interesser. ESA involverer klager og evt. andre berørte samt myndighetene i landet klagen gjelder, så muligheten for andre til å påvirke og bidra i slike saker er begrenset. Vi mener interessene som ivaretas ved avslag veier tyngre enn miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved innsyn. Departementet finner derfor at det er et reelt og saklig behov for unntak, jf. miljøinformasjonsloven § 11 første og annet ledd»

7.6 Klagerett til overordnet organ – § 15

§ 15. Klage

(1) Avslag på krav om miljøinformasjon kan påklages til nærmeste overordnede forvaltningsorgan. Det samme gjelder avvisning av krav etter § 10 tredje ledd. Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om avgjørelsen er kommet fram til vedkommende. Dersom svar ikke er kommet fram innen to måneder etter at kravet om informasjon ble mottatt hos det offentlige organet, anses dette som avslag som kan påklages. Har informasjonssøker bedt om å få oppgitt nærmere begrunnelse for avslaget etter § 13 siste ledd, avbrytes klagefristen.

(2) For klage over avslag fra offentlig organ som omfattes av § 5 første ledd bokstav b eller c, er klageinstansen det forvaltningsorganet som

a) kontrollerer organet,

b) har gitt oppdrag til organet eller kontrollerer organet som har gitt oppdrag til organet, eller

c) har vedtatt forskriften eller har ansvar for loven som virksomheten tilbyr tjenesten i medhold av.

(3) Reglene i offentlighetsloven om klage gjelder så langt de passer for klage over avslag på krav om miljøinformasjon fra offentlig organ.

Fristen for å klage på avslag på et krav om miljøinformasjon er 3 uker etter at avslaget er mottatt. Hvis den som får avslag ber om mer begrunnelse for det, avbrytes fristen for å klage, jf. miljøinformasjonsloven § 15 første ledd.

Manglende svar på et krav om informasjon anses etter to måneder som et avslag som det kan klages på. Offentleglova § 32 har en tilsvarende regel, men her er manglende svar vurdert som et avslag allerede fem arbeidsdager etter at myndighetene har fått kravet.

Miljøinformasjonsloven viser til offentleglova § 32 for nærere detaljerte klageregler. Offentleglova viser igjen til klagereglene i forvaltningsloven kapittel VI.⁷¹

En klage skal sendes til det organet som har avslått kravet om innsyn, jf. forvaltningsloven § 32. Dette organet skal da vurdere om informasjonen likevel skal gis ut. Dersom organet vil opprettholde sitt avslag, skal det sende klagen videre til nærmeste overordnede organ for avgjørelse. Klageinstansen er den samme etter miljøinformasjonsloven som for andre klagesaker etter forvaltningsloven. Fylkesmannen vil f.eks. være rett klageinstans for avslag fra kommuner og fylkeskommuner.

For rettssubjekter som er offentlige organer etter § 5 første ledd bokstav b) og c) regulerer miljøinformasjonsloven § 15 andre ledd hvem som er rett klageinstans.

⁷¹ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_6#%C2%A728

8 Rett til informasjon fra private og offentlige virksomheter

8.1 Innledning

Miljøinformasjonslova kapittel 4 gir alle og enhver rett til å kreve miljøinformasjon fra både offentlige og private virksomheter. Det gjelder for all virksomhet og omfatter blant annet næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet, men ikke offentlig organ som skal gi informasjon etter kapittel 3 i loven.

Informasjon kan kreves både fra kommersiell og frivillig virksomhet, stor eller liten. Måten virksomheten er organisert på har ingen betydning. I praksis er det bare private husholdninger som ikke er omfattet av plikten til å gi informasjon etter kapittelet.

Informasjonsplikten gjelder bare informasjon om virksomheten selv som «*kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet*», se kapittel 8.2.

Det kan gjøres unntak fra informasjonsplikten etter reglene i § 17, se kapittel 8.4.

Kravene til behandlingen av innsynskrav i § 18 er ikke like strenge som for offentlige organer etter kapittel 3, se kapittel 8.5.

Den som får et avslag på krav om informasjon fra en virksomhet kan klage avslaget inn for *Klagenemnda for miljøinformasjon*, jf. miljøinformasjonsloven § 19, se kapittel 8.6.

8.2 Hva kan det kreves informasjon om? – § 16

§ 16. Rett til miljøinformasjon om virksomhet

- (1) *Enhver har rett til miljøinformasjon fra virksomhet nevnt i § 5 annet ledd om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.*
- (2) *Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser, i den grad slik informasjon er tilgjengelig. Virksomheten skal rette forespørsel til foregående salgsledd dersom dette er nødvendig for å besvare kravet.*
- (3) *Et krav om miljøinformasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder.*

8.2.1 Forhold ved virksomhet med «ikke ubetydelig påvirkning på miljøet»

Det kan kreves informasjon om forhold ved virksomheten, blant annet innsatsfaktorer og produkter, som kan gi en «ikke ubetydelig påvirkning på miljøet».

Alle slags typer miljøpåvirkning vil være relevante, både forurensning, avfall, energiforbruk, arealbruk, påvirkning på bestander av fisk eller vilt eller biologisk mangfold for øvrig. Både positiv og negativ påvirkning er omfattet.

Hvor mye som skal til for at virksomheten skal påvirke miljøet på en måte som ikke er ubetydelig må vurderes for hvert enkelt forhold ved virksomheten for seg, ikke for påvirkningen fra virksomheten samlet sett. "Ikke ubetydelig" er noe mer enn ubetydelig skade, men mindre enn "vesentlig" miljøpåvirkning, jf. *Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 154*.

Flere andre lover har også krav om at virksomheter i større eller mindre grad skal ha informasjon om hvordan de påvirker miljøet. Forurensningsloven pålegger f.eks. virksomheter å ha kunnskap om egen forurensning. Produktkontrollloven pålegger virksomheter å ha kunnskap om egne produkters helse- og miljøskadelige egenskaper. Disse kravene setter virksomhetene godt i stand til å svare på krav om miljøinformasjon etter miljøinformasjonsloven. Hvis kravet gjelder informasjon om miljøpåvirkning som virksomheten skal ha etter andre lover taler det for at informasjonen også er omfattet av kunnskaps- og informasjonsplikten etter miljøinformasjonsloven.

Eksempel:

- *Et oppdrettsselskap ble pålagt å gi følgende detaljerte informasjon om virksomheten (KMI 2016/8 Nordlaks Oppdrett AS (<https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2016-8.pdf>):*
  - *hvor store mengder fisk som døde ved anleggene i 2014, 2015 og 2016*
  - *ikke ubetydelige sykdomsutbrudd av andre sykdommer enn PD, ILA og lakselus*
  - *ukentlig fôrforbruk per lokalitet for årene 2014, 2015 og 2016 og for de siste 10 årene ved lokalitet X, samt fôrmengde per kg produsert laks per måned/år for lokalitet X*
  - *månedlige biomassetall for årene 2014, 2015 og 2016*
  - *navn på fôrleverandør ved lokalitet Skøyen de ti siste årene*
  - *risiko for at andre innsatsfaktorer enn merdene kan føre til kontaminasjon av den ferdige oppdrettslaksen*
  - *bruk av hydrogenperoksid til behandling av lakselus i årene 2014, 2015 og 2016, dersom datasettet på nettsiden www.barentswatch.no ikke gir svar på alle spørsmålene*
  - *avlivning av dyr i nærheten av oppdrettslokalitetene i 2014, 2015 og 2016, med unntak av enkeltstående eller tilfeldige avlivninger av mindre betydningsfulle dyr*
  - *risikoen for at medisinbruken ved anleggene kan få betydning for mattryggheten og for naturlige arter i sjøen*
- *Et avfallsgjenvinningsanlegg ble pålagt å gi informasjon om hvilken helsemessig påvirkning utslippene av støv fra gjenvinningsanlegget sitt askesorteringsanlegg har på de nærmeste naboene (KMI 2013/3 Norsk Gjenvinning Metall AS) https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2013_3_ngm.pdf*
- *Statoil ble pålagt å utlevere overordnet informasjon som i sum gir en oversikt over hvilke forholdsregler Statoil har tatt for å forhindre helseskadelig forurensning eller forurensning som kan forårsake alvorlig skade på miljøet som følge av olje og gasslekkasjer ved selskapets oljeplattformer, slik som f.eks. felles styringsystemer, prosedyrer og instruksjoner. (KMI 2014/1 Statoil Petroleum AS) https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2014_1_statoil.pdf*

Retten til informasjon gjelder både forhold som har og forhold som kan medføre påvirkning på miljøet. Det er ikke krav om at det må være sannsynlig at det har slik virkning.

Eksempel:

- *Informasjon om mobilmasters plassering er opplysninger om forhold som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet. Klagenemnda vektla at selv om det ikke forelå dokumentasjon på helserisiko ved stråling, er det en viss usikkerhet om dette spørsmålet, samt en interesse og uro blant befolkningen for stråling fra slike master. Telenor ble pålagt å gi informasjon med liste over mobilbasestasjoner og deres geografiske plassering, og de konsekvensutredninger som er gjort med hensyn til mulig påvirkning på menneskers helse og fauna der mastene er plassert. (KMI 2008/7 Telenor ASA) https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2008_07.pdf*

En virksomhet har kun plikt til å informere om forhold ved egen virksomhet som kan påvirke miljøet. Klagenemnda for miljøinformasjon har hatt flere saker der spørsmålet har vært om den aktuelle informasjonen gjelder den innklagde virksomheten eller en annens virksomhet. Klagenemnda har konkludert med at graden av profesjonalitet og nærhet til opplysningene er blant faktorene som bør vektlegges ved avgjørelsen av dette spørsmålet, jf. KMI 2009-5B Glåmdal Tre AS⁷².

---

⁷² https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2009_05B_GlamdalTre.pdf

Eksempel:

- *Et morselskap vil som hovedregel ha informasjonsplikt om miljøforhold ved virksomheten i datterselskap (KMI 2014/5 Salten Aqua AS)⁷³*
- *Revisjonsrapport utarbeidet av sertifiseringselskap (DNV og NEMKO) som inneholder informasjon om styringssystemer og prosedyrer i skogeierandelslag er ikke ansett som informasjon om virksomheten til sertifiseringselskapet, KMI 2008/8 Det Norske Veritas⁷⁴ og KMI 2008/9 Nemko AS⁷⁵.*
- *Et skogeierandelslag vil i utgangspunktet ikke ha informasjonsplikt om miljøforholdene hos den enkelte skogeier, jf. KMI 2008/6 Allskog BA⁷⁶ og KMI 2009/3 Havass Skog BA⁷⁷. I den grad andelslaget er involvert i forvaltning av den konkrete eiendommen, herunder i forbindelse med miljøklassifisering av skogen, gjennomføring av hogst osv., vil informasjon om denne involveringen være informasjon om andelslaget, jf. KMI 2010/3 Havass Skog BA⁷⁸, KMI 2018/12 Viken Skog SA⁷⁹ og KMI 2018/12B Viken Skog SA⁸⁰.*
- *Informasjon om rettshjemmelen for et planprogram og en konsekvensutredning og hvilken offentlig myndighet som hadde ansvar for saken om etablering av et avfallsdeponi var ikke informasjon om virksomheten. (KMI 2018/2 NOAH AS⁸¹)*
- *Norwegian ble pålagt å gi informasjon om miljøeffektene av utslipp fra sine fly, herunder støy. Informasjon om middel og prosedyrer for avisning av flyene på Evenes og støy fra Evenes flyplass var ikke forhold ved Norwegianers virksomhet, men ved Avinors virksomhet. (KMI 2016/7 Norwegian Air Shuttle ASA⁸²)*

Retten til informasjon gjelder både tidligere, nåværende og framtidig virksomhet.

8.2.2 Informasjon om forhold i utlandet

Miljøinformasjonsloven gjelder bare for virksomheter i Norge, og bare for deres egen virksomhet. Vi kjenner ikke til at andre land har regler som gir virksomheter lignende plikter til å ha og gi ut miljøinformasjon til den som spør som miljøinformasjonsloven kapittel 4.

Miljøinformasjonsloven § 16 andre ledd gir likevel rett til å kreve informasjon fra virksomheter i Norge om hvordan de påvirker miljøet i andre land gjennom produksjon eller distribusjon av produkter utenfor Norges grenser. Man kan f.eks. spørre klesbutikken eller bilimportøren om utslipp fra fabrikken der klærne eller bilen er produsert, eller hagemøbelimportøren om hvor teakmøblene er produsert og etter hvilke miljøstandarder.

Siden virksomhetene i utlandet ikke har kunnskapsplikt etter miljøinformasjonsloven § 9, kan det hende de ikke har den informasjonen det spørres om. Retten til informasjon om miljøpåvirkning utenfor Norge gjelder derfor bare informasjon som er tilgjengelig. Virksomheten i Norge må likevel gjøre en innsats for å få tak i informasjonen når noen spør etter den. De må da spørre etter informasjonen fra den de har kjøpt varen fra (foregående salgslodd), jf. § 16 andre ledd andre punktum.

⁷³ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2014-5.pdf>

⁷⁴ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2008_08_DetNorskeVeritas.pdf

⁷⁵ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2008_09_Nemko.pdf

⁷⁶ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2008_06_AllskogBA.pdf

⁷⁷ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2009_03.pdf

⁷⁸ https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak_2010_03_HavassSkog.pdf

⁷⁹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2018-12.pdf>

⁸⁰ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2018-12-B.pdf>

⁸¹ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Vedtak-i-sak-2018-2.pdf>

⁸² <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemdsvedtak-i-sak-20167.pdf>

Hvis virksomheten i Norge heller ikke da får det de trenger for å svare på kravet om informasjon, har Klagenemnda for miljøinformasjon krevd at den spør på nytt. Da skal virksomheten uttrykkelig opplyse om bakgrunnen for spørsmålet, noe som omfatter den informasjonsplikten de har etter miljøinformasjonsloven. Selv om de ikke kan tvinge leverandører i utlandet til å gi informasjon, må de gjøre en innsats for å oppfylle lovens krav, jf. KMI 2018/11 Ingeniørfirmaet Theodor Qviller AS⁸³

8.3 Hvordan skal et krav om informasjon se ut? – § 16

Det er ingen spesifikke krav til hvordan et krav om miljøinformasjon skal se ut. Det kan være skriftlig eller muntlig.

Det er nok å si hva man ønsker å få informasjon om.

Et krav kan likevel avvises hvis det er for generelt eller uklart til å finne ut hva det egentlig gjelder, jf. § 16 tredje ledd.

Dette tilsvarer regelen som gjelder for offentlige organer i § 10 tredje ledd, men uten plikten til å veilede den som spør til å gjøre kravet klart nok til at de kan få svar på det de spør etter, jf. § 10 tredje ledd andre punktum. Se *kapittel 7.3* for omtale av regelen.

8.4 Unntak fra retten til informasjon § 17

8.4.1 Oversikt

Også virksomheter kan avslå krav om miljøinformasjon hvis vilkårene i § 17 er oppfylt.

§ 17. Unntak

(1) *Krav om miljøinformasjon kan avslås dersom*

- a) *unntak er påkrevd fordi offentlighet ville lette gjennomføringen av handlinger som kan skade deler av miljøet som er særlig utsatt eller som er truet av utryddelse,*
- b) *kravet er åpenbart urimelig, eller*
- c) *informasjonen som etterspørres angår tekniske innretninger og framgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.*

(2) *Miljøinformasjon som er nevnt i § 12, skal alltid utleveres. Reglene i § 14 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.*

(3) *Bestemmelsen i § 11 tredje ledd gjelder tilsvarende.*

Informasjon som er omfattet av §12 skal likevel alltid gis ut, se *kap 7.4.3*.

Hvis det bare er deler av informasjonen som er omfattet av unntaksgrunnene, skal resten av informasjonen gis ut så lenge den ikke gir et åpenbart misvisende bilde av informasjonen kravet gjelder. Samme regel finnes for informasjon fra offentlige organer i § 11 tredje ledd, se *kap 7.4.5*.

Figur 3 på s. 44 viser prosessen med å vurdere om et krav om miljøinformasjon skal tas til følge eller kan avslås.

⁸³ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Nemndsvedtak-i-sak-2018-11.pdf>

8.4.2 Unntak fra offentlighet for å verne miljøet

Etter § 17(1) a) kan et krav om miljøinformasjon avslås hvis det er nødvendig fordi innsyn ville gjøre det lettere å skade særlig utsatt eller truet natur. For eksempel kan man nekte å gi informasjon om hvor utrydningstruede planter vokser for å hindre at noen fjerner eller skader dem.

Unntaket er en sikkerhetsventil, så det skal en del til for å bruke den til å avslå innsyn. Det må være en reell risiko for at informasjonen vil kunne brukes til å skade miljø. Det kreves likevel ikke at den som ber om informasjonen kan mistenkes for å ville misbruke den.

Offentlige organer kan også avslå et krav som slik informasjon, se § 11 første ledd og offentleglova § 24 tredje ledd.

8.4.3 Unntak for krav som er åpenbart urimelige

Et krav som er åpenbart urimelig kan avslås etter § 17(1) b).

Dette unntaket er en sikkerhetsventil for å verne mot misbruk av retten til informasjon, slik som rent sjikanøse henvendelser eller henvendelser som rammer virksomheten på en utilbørlig måte. Unntaket kan ikke brukes som grunnlag for å kreve dokumentasjon på behovet for opplysningene.

Eksempel:

- *En klage til Miljøinformasjonsklagenemnda ble kun delvis tatt til følge i en sak der informasjonskravet var svært omfangsrikt, omfattende og detaljert, i tillegg til at det til dels var generelt utformet. Det ble bl.a. lagt vekt på at informasjonssøker forut for den aktuelle klagen hadde sendt et stort antall informasjonskrav av omfattende karakter som hadde påført virksomheten stor arbeidsbyrde. (KMI 2016/5 Casall Sport) <https://www.miljoklagenemnda.no/sider/saker/casall-sport>*
- *Et krav om innsyn i referater og protokoller fra AMU-møter siden 1971 på et oljefelt med 30 installasjoner ble vurdert til å kunne være åpenbart urimelig. (KMI 2007/1 ConocoPhillips Skandianavia AS) https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/kmi_avgjorelse_kmi-2007-1.pdf*

8.4.4 Unntak for forretningshemmeligheter

Unntaket i bokstav c) for forretningshemmeligheter tilsvarer bestemmelsen i forvaltningsloven § 13 og må tolkes på tilsvarende måte, se kap. 7.4.6.2 der denne bestemmelsen er nærmere omtalt.

De særlige saksbehandlingsreglene i § 14(2) og (3) gjelder for krav mot en virksomhet så langt de passer. Se omtalen av disse i kapittel 7.4.6.2.

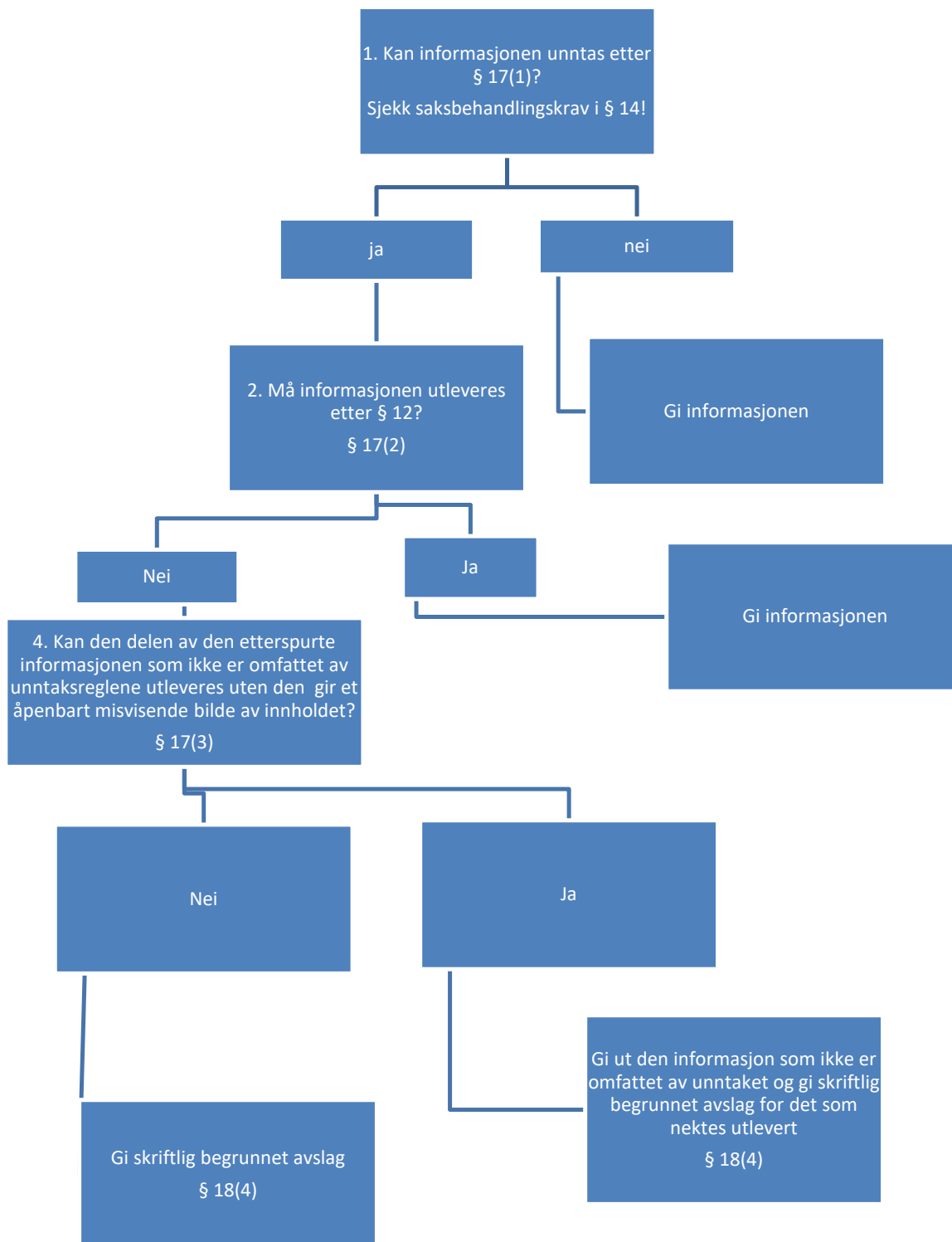
Regelen i § 14(1) om å kreve at virksomheten peker ut og begrunner hva de mener er forretningshemmeligheter før beslutning om innsyn eller unntak tas, gjelder naturlig nok ikke for krav de selv får og avgjør.

Hvis virksomheten avslår et krav om informasjon fordi de mener den er en forretningshemmelighet, må den begrunne dette og at det er behov for å holde den hemmelig. Det følger av praksis fra Klagenemnda for miljøinformasjon (KMI 2004/18 Erling Hustvedt AS med flere⁸⁴ og KMI 2005/10 Windy Boats AS⁸⁵).

⁸⁴ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2004-18-vedtak.pdf>

⁸⁵ <https://www.miljoklagenemnda.no/assets/files/Sak-2005-10-Windy.pdf>

Figur 8.1 Prosessen med å vurdere om et krav om miljøinformasjon skal tas til følge eller avslås etter miljøinformasjonsloven § 17

8.5 Saksbehandlingsregler

§ 18. Saksbehandling

- (1) Den som får krav om miljøinformasjon, kan utlevere informasjonen i den formen vedkommende anser hensiktsmessig.
- (2) Informasjonen skal være dekkende og forståelig i forhold til det informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for. Dersom forespørselen kan besvares fyllestgjørende ved å henvise til allment tilgjengelige offentlige registre, rapporter, produktmerking eller lignende, kan informasjonssøker henvises dit.
- (3) Flere virksomheter kan gå sammen om å oppfylle informasjonsplikten.
- (4) Den som mottar et krav om miljøinformasjon, skal avgjøre dette og utlevere informasjonen snarest mulig og senest innen en måned etter at kravet er mottatt. Dersom mengden av informasjon eller informasjonens karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere den innen en måned, skal den senest være kommet fram til informasjonssøker innen to måneder. Det skal snarest mulig, og senest innen en måned etter at kravet er mottatt, informeres om årsaken til forlengelsen og om når en avgjørelse kan ventes å foreligge. Foreløpige svar kan unnlates dersom et må anses åpenbart unødvendig.
- (5) Dersom et krav om miljøinformasjon avslås, skal virksomheten vise til den bestemmelsen som er grunnlag for avslaget, opplyse om adgang og frist for å kreve nærmere begrunnelse, og om klageadgang og klagefrist.
- (6) Informasjonssøkeren kan innen tre uker fra vedtaket ble mottatt, kreve å få en kort begrunnelse for avslaget. Begrunnelsen skal gis snarest mulig og senest innen ti virkedager etter at kravet om begrunnelse er mottatt. Begrunnelsen skal gis skriftlig dersom informasjonssøkeren ber om det.

Bestemmelsene i § 18 tilsvarer i hovedsak reglene i § 13 som gjelder for offentlige organer. Se omtalen av disse reglene i *kapittel 7.5*. Reglene skiller lag på følgende punkt:

- Ikke rett til å kreve kopi av informasjon fra virksomheter i alle formater og språkversjoner som den finnes i
- Flere virksomheter kan gå sammen om å oppfylle informasjonsplikten.
- Fristen for å utlevere informasjonen er en måned i stedet for 15 dager.
- Kravet til etterfølgende begrunnelse er mindre omfattende enn etter § 13.

8.6 Klagerett til Klagenemnda for miljøinformasjon – § 19

Den som får avslag på et krav om miljøinformasjon kan klage over dette til Klagenemnda for miljøinformasjon⁸⁶.

Klagefristen er tre uker etter at man har mottatt ett avslag.

Hører man ingenting fra virksomheten på to måneder, anses det som et avslag som kan påklages.

⁸⁶ <http://www.miljoklagenemnda.no/>

For nærmere informasjon om hvordan man bør gå fram for å klage, se klagenemndas hjemmeside:
<http://www.miljoklagenemnda.no/>

Utgitt av:
Klima- og miljødepartementet

Publikasjonskode: T-1572 B
ISBN 978-82-457-0523-2 (PDF)

Layout: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon 01/2021